დროება

ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

№ 49 ხუთშაბათი, 4 მარტი 1910 წ. № 49

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კაპ.; უკანასკნელზე—10 კაპ., სხვა ადგილებიდან (კავკასიის გარეშე) მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტით ტექსტის წინ 20 კაპ., უკან—10 კაპ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა პირველ გვერდზე თითოჯერ საღამოს 4 საათამდე ღირს 3 მ, ოთხი საათის შემდეგ მეტი ეღირება.

განცხადებანი იმ პირთა, ფირმათა და დაწესებულებათაგან, რომელნიც კავკასიის გარეშე არიან, ან მთავარი კანტორები და განყოფილებანი აქვთ, მიიღება მხოლოდ სავაჭრო სახლის ლ. და ე. მეტცლ და ამხ.—ის განცხადებათა ცენტრალურ კანტორაში მოსკოვში, მიასნიცკის ქ., ხ. სიტოვისა, და მის განყოფილებებში: პეტერბურგში—მორსკაია 11, ვარშავაში—მარშალკოვსკის ქ. 130, პარიზში—ბირჟის მოედანი.

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებები მიიღება „დროების“ რედაქციაში და კანტორაში ყოველ-დღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9 საათიდან 3-მდე. საღამოთი 5-დან 7 მდე.

ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. დაუბეჭდავ მცირე წერილებს და კორესპონდენციებს სულ არ ინახება ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები. პირადად მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა დილის 10 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. ადრესის გამოცვლა 40 კაპ.

რედაქციის ადრესი: ტფილისი დიდი ვანქის ქ. N 12.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, редакція газ. „ДРОЭБА“.

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური.

დამატებიანი ნომერი (კვირისა) 7 კაპ.

მარიამ ესტატეს ასული, ბარბარე სვიმონის ასული და გაბრიელ ნიკოლოზის ძე მამაცაშვილები გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ გარდაცვალებას: პირველი—ძვირფას მეუღლის, ხოლო დანარჩენნი—საყვარელ მამიდის

ნადეჟდა გაბრიელის ასულის **მანძიელისას.**

პანაშვიდები დღეს ნაშუადღევის 1 საათზე და საღამოს 7 საათზე. გამოსვენება საკუთარ ბინიდან (უდელნის ქუჩა № 18) ხუთშაბათს, 4 მარტს, დილის 9 საათზე ქვაშვეთის წმ. გიორგის ეკკლესიაში, სადაც გადახდილი იქნება პანაშვიდი. დაკრძალვა დიდუბის ეკკლესიის სასაფლაოზე. (2—164—2)

ადგილობრივ და სხვა ქალაქების ჟურნალ-გაზეთებისთვის განცხადების მომკრეფი აგენტი

მ. ა. გაჟონია

იღებს შეღავათიანის პირობებით ყოველ გვარ განცხადებას როგორც ადგილობრივ, ისე სხვა ქალაქის გაზეთებისთვის.

ვისაც სურს მასთან საქმე დაიჭიროს, უნდა მიმართოს ამ ადრესით:

(10—9) ტფილისი, ველიკოკნიაზის ქ., № 40. ტელეფონი № 215.

სავაჭრო სახლი ი. გოკიელოვის შ-ბი ქუთაისში

ამით აცხადებს, რომ მათ მიიღეს განსაკუთრებითი უფლება გაყიდვის რამდენიმე წლით საუკეთესო ხარისხის **ცნობილი ფირმის ხ. ს. ხრისტოდულიდის აბრეშუმის თესლისა**, მსურველთ შეუძლიანთ მიმართონ მათ საკუთარ სავაჭროში ქუთაისში. რადგანაც თესლი შემზადებულია საგანგებოთ ქუთაისის გუბერნიის ჰავაზე, ამიტომ მყიდველთ უნდა მიაქციონ განსაკუთრებითი ყურადღება კოლოფზე ქართულ ნაწერს და ბეჭედს სავაჭრო სახლი ი. გოკიელოვის შვილებისას. (45—151—19)

ისე ძნელი არ არის გაარჩიოთ

კარგი პაპიროსები ცუდისაგან, როგორც ეს გვეჩვენება. გთხოვთ მხოლოდ შინჯოთ პაპიროსები ახალ თამბაქოს ფაბრიკის სავ. სახ.

„ძმები სეილანოვები“

ზ ე ფ ი რ ი 25 ც. 15 კაპ. და 10 ც. 6 კაპ.

ვ ო ს ხ ო დ ი 10 ცალი 5 კაპ.

მ ა რ ს ი 20 ცალი 5 კაპ.

რომ დარწმუნდეთ რომ ეს პა-

პიროსები ყველა ცნობილ

პაპიროსებს სჯობია.

(15—ტ.—11)

ტფილისის კერძო სამკურნალო

30 მუდმივი საწოლით და სამშობიარო განყოფილებით.

ღია არის ყოველ დღე გარემე მოსიარულე ავადმყოფთათვის.

ქსენიას ქუჩ, სახლი № 7 „ვეტცელის“ სასტუმროს ახლოს, ტელეფონი № 590.

ლამბაშიძე გ. დ.: შინ. და [illegible] ხას. 1—2 ს. დღე; გარდა კვირა. 11-12 საათ.

გედევანიშვილი მ. ა. ნერ. და [illegible] ორშ., ოთხშ., და პარ. $10^1/_2$—11 ს.

გურკო გ. ა. შინაგ. შაბ. 1—2 ს. და კვირას 11—12 ს.

კარშინი. ა. ა. კან. და ვენ., ყოველ დღე კვირას გარდა $2^1/_2$—$3^1/_2$ ს.

მაღალაშვილი გ. გ. შინ., სამშ. და შაბ. 10—12 ს.

ქიქოძე ტ. ს. შინაგანი. ორშ. და ოთხშაბ. 9—10 ს.

მანსვეტოვი გ. მ. შინ., ორშ., ოთხშ., [illegible]

მელიქიშვილი. ნ. მ. ქირურ. და დედაკაც. ყოველდღე 12—1 ს.

მუსხელიშვილი გ ს. თვალის, ორშ., ოთხშ და პარასკ. 2 2-ნახ. ს.

ფირაძოვი რ. ბ. ქირურ. ყოველ-დღე

პაპოვი გ. ა. ქურ., ყელის და ცხვი., ყო. დღე გარდა პარას. 2—2-ნახ. ს.

რცხილაძე. ნ. კბილ. ყოველ დღე. 9—10 ს.

ხობოლევსკი გ. გ. ქირურ,. ყოვ. დღე, 9—11 ს.

სამკურნალოს აქვს მოწყობილი საკუთარი მიკროქიმიურ. და ბაქტეროლოგიური ლაბორატორ. რომელსაც განაგებს ექიმი ე. გ. ფედოროვი.

რჩევა ღირს 50 კ., საწოლები 2 მანეთიდან დაწყებული. ოპერაც. კონსულტაც., ელექტრონით წამ., მასსაჟი, ყვავილის აცრა, ძიძათა შემოწმება და სხვა შეღავათ. საფასურით. (200—ნ.—123)

ვაგზლის კერძო სამკურნალო

გარედან ყოველ დღე მოსიარულე ავადმყოფთათვის.

ვოგზლის ქუჩა, № 8, ს. ენფიანჯიანცისა, ტელეფონი № 695.

გ. ვაშაყმაძე—ყოველ დღე 9—11 ს. კბილის ავადმყოფ.

ი. გ. გომართელი—ყოველ დღე, შინაგ. და ბავშვ. ავად. 2—3 ს.

ა. ნ. დიასამიძე—ყოვ. დღე, $11^1/_2$—$12^1/_2$ ს. სიფილისი, კანისა და ვენერ.

ნ. მ. მელიქიშვილი—ყოველ დღე, ქირურგ. და ქალებისა, 1—2. ს.

გ. ს. მუსხელიშვილი—სამშ., ხუთშაბ., და შაბათ. 2—$2^1/_2$ ს. თვალისა,

ბ. ა. პოპოვი—ყელ., ყურ. და ცხვირ. ყოველ დღე 12—1 ს.

ე. გ. ფედოროვი—ყოველ დღე, ოთხშ. და კვირის გარდა, 11—12 2 ს. შინაგანი და ბავშვების ავადმყოფობანი

მიკროსკოპიული, ბაქტეროლოგიური და ქიმიური გამოკვლევანი; აგრეთვე ყვავილის აცრა და ძიძების გასინჯვა- ფასი რჩევისათვის 50 კაპ.

ებიოპერაცი და კონსილიუმი მორიგებით. (წლ.—ნ.—285)

ექიმი სპეციალისტი ძ. ქუთაისში **გ. დ. ბეთანოვი**

მიიღებს ხიფილისით, ვენერიულის და კანის სენით ავადმყოფებს. აფთიაქის და კლუბის ქ. ქ. კუთხეში N 24/2 ყოველ დღე დილის 9—12 ს. და საღამოს 5—8 ს. (25—ფ.—4)

კაბინეტი ელექტრონის და რენტგენის სამკურნალოსი **მ. გედევანიშვილისა.**

იღებს ავადმყოფებს დილით 12—1 ს. საღამოთი 6—საათ. ვერა ყორღანოვის ქუჩა, საკუთ. სახლი, N 20, ტელ. N 79. (0—ს.—112)

ექიმი კბილისა **ნინო რცხილაძე**

იღებს ავადმყოფებს დილით 10—2 ს., საღამოთი 5—7 ს. ვერა, ოლგას ქუჩა N 25.

ექიმი გ. ლამბაშიძე

გადავიდა გოლოვინის პრ. N 8, ზუბალაშვილის სახლში. იღებს საღამოობით 6—7 ს. კვირა დღის გარდა. (უ

ექიმი ე. ვაშაკიძე

იღებს შინაგან სნეულებით ავადმყოფებს. დილით 8—9 ს., საღამოთი 5—7 ს. ბელინსკის ქუჩა, N 18 (ყოფილი კირპიჩნაია). (0—72

ქართული თეატრი

პარასკევს, 19 მარტს, წარმოდგენილი იქნება:

გმირის სალდოლი

კომ. 1 მოქ. აწყურელისა.

მონაწილეობას მიიღებენ: ქ-ნნი გაბუნია-ცაგარელი, ტ. აბაშიძე და ბ-ნი ვ. აბაშიძე.

საკონცერტო განყოფილება

მონაწილეობას მიიღებენ: ქ-ნი არტისტი ქალი **კოლოტოვისა**, ბ-ნნი **ევლახიშვილი** და **ივანე სარაჯიშვილი**.

სხვათა შორის შეასრულებენ: 1) კოლოტოვისა და სარაჯიშვილი ორკესტრით დუეტს ოპერა „რიგოლეტტოდან“; 2) სარაჯიშვილი ორკესტრით არიას ოპერა „კარმენიდან“; 3) ევლახიშვილი ორკესტრით—არიას (სურათის წინ) ოპერა „ბალ-მასკარადიდან“; 4) სარაჯიშვილი ორკესტრით—არიას ოპერა „მარგალიტის მაძიებლებიდან“; 5) ევლახიშვილი—არიას ოპერა „დონ-ჟუანიდან“.

ამავე საღამოს ბ-ნი **სარაჯიშვილი** პირველად შეასრულებს ორკესტრით **არაყიშვილის** ახალ ოპერიდან, „**შოთა-რუსთაველიდან**“ მგოსნის არიას.

ყველა ზემორე ნახსენები ნომრები სარაჯიშვილის მიერ ქართულად იქნება შესრულებული.

ბილეთები გაიყიდება თეატრის კასაში

დასაწყის სწორედ 8 საათზედ. (5—ნ.—1)

ექიმი ზ. მიქელაძე

იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ. საღამოს 5—6 საათზე. ავლაბარი, კაბგეროვის ქუჩა N 17, პროვიანტის მაღაზიის პირდაპირ. ტელეფონი N 816. (0—40)

ექიმი კბილისა ქუთაისში **ნ. ა. დემიდოვი**

იღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე დილით 8—2 ს. საღამოთი 4—7 ს. პლომბის გაკეთება, კბილის ჩასმა და პროტეზები. აბდრონის ქუჩა, N 14, სახლი დემიდოვისა, (0—586—379)

ექიმი დ. ახვლედიანი

იღებს ავადმყოფებს. შინაგანი და ბავშვთა სნეულებანი. საღამოს 5—7 საათზე. ელისაბედის ქ. N 92. წლ

ექიმი კბილისა **ალ. სოლოღაშვილი**

იღებს ავადმყოფებს 9—2 ს. და 5—7 საათ. გოლოვინის პროსპ. N 12, სახლი მდივანისა. (უ)

ექიმი ვ. ს. მუსხელიშვილი

იღებს თვალებით ავადმყოფებს ყოველ დღე დილით 9-დან 11-მდე. კიროჩნის ქ., № 9. (უ)

ექიმი ვასილ წერეთელი ქუთაისში

იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფებს. საღამოს 4—6 საათზე. ივანოვის ქ., მოსე ქიქოძის სახლი. (0—უ.—130)

ექიმი ზ. მაგაკიანი

შინაგანი და ბავშვთა ავადმყოფობანი, სპეციალური ავად. ნაწლავებისა და კუჭისა. ავადმყოფებს იღებს დილით 12—1 ს., საღამოთი 6—6 ს, მიხეილის პრ., N 36, საზ. ჭავჭანიძისა. (100—ზალ.—110)

ექიმი გაბ. ი. გოკიელოვი ქუთაისში

იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებით ავადმყოფებს დილით 9—12 ს. და საღ. $5^1/_2$—$6^1/_2$ ს. ვენერიულ ავადმყოფების მიღება, ცისტოსკოპია და ურეტროსკოპია (ელექტრონის საშუალებით ბუშტის და საშარდე მილის გასინჯვა) საღამოს $6^1/_2$—8 ს. ტუბერკულინით წამლობა ჭლექიანებისა, ელექტროტერაპია, ელექტრონის ვიბრაციის მასსაჟი. ალექსანდროვის ქ., საკუთარი სახლი. (25—კგ.—16)

ექიმი ა. ნ. დიასამიძე

კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე დილით 2—1 ს. საღამოთი 6—8 ს. ხუთშაბათობით მხოლოდ დილით 8—9 ს. კვირაობით ავადმყოფებს არ იღებს. მოსკოვის ქ. N 4, სახლი გაბაშვილისა. (უ)

ექიმი კბილისა **რომანიშვილი-დგებუაძისა**

იღებს ავადმყოფებს 2—6 საათზე. პლომბის გაკეთება, კბილის ამოღება და ხელოვნური კბილების ჩასმა ყველასათვის ხელმისაწვდენ ფასში. მოსწავლე ბავშვებს დაკლებულ ფასებში.

ბინა: ავჭალის ქუჩა, N 34. (50—ნ.—30

დ. ქარელში

მედიცინის ფერშალი ლ. პ. ჯინორიძე

იღებს და ნახულობს ავადმყოფებს, უკეთებს ზოგიერთ ჭრილობებს (ოპერაციას), კანში შესასხამ წამლებს, მასაჟს, უცრის ყვავილს და ღებულობს ყოველ დღე საფერშლო საქმეს. (15—155—8)

კვირას, 7 მარტს,

ავლაბრის აუდიტორიაში

ქ-ნი კარბელაშვილი ქართულად წაიკითხავს

„იასონის“

შვიდ ბუნდოვან სურათებით. დასაწყისი თერთმეტ საათზე. (3—1)

სამკურნალო

სპეციალისტ სამხედრო ექიმებისა გარედან მოსიარულე ავადმყოფთათვის.

განქის დიდი ქუჩა, N 3. ალექსანდრეს ბაღის მახლობლად, ტელეფონი N 483.

ფასი რჩევისათვის 50 კაპ.

ავადმყოფთა მიღება $9^1/_2$-დან 5 ს.-დე.

რიდელი—ბავშვ. შინ. ყოველდღე 3-4 ს.

თეთრაძე—სიფ., ვენერ., კან. ყოველდღე 1—3 საათ.

პავლოცკი—ქირურგ. ყოველდღე 4-5 ს.

იოსელიანისა—ქალ. ავად., ორშაბათ. ოთხშ., პარს., კვირა 11—12 საათ.

ბოგოვსკი—შინაგანი ჰიპნოზი. ყოველ დღე 4—5 საათ.

ერმოლაევი—ბავშვ. ყ.-დღე 1—2 ს.

ვნუკოვი—ქირურგ. ყოველდღე 2—3.

ნოვიცკი—ებ., ქალ., ყოველდღე 1—2.

ახვლედიანი—შინაგ. და ბავშვ. ყოველ დღე 11—$12^1/_2$ საათ.

კალამქაროვი—ბებ., ქალ., ყოველდღე, კვირის გარდა 4—5 საათ.

ბალდინა-ნოვიცკაია—ცხვ. ყელ. ყურის. $11^1/_2$—$12^1/_2$ საათ.

ასპიროვი—ცხვ., ყელ., ყურ. 1—2 ს.

[illegible] აცია, მასაჟი, ყვავილის აცრა, ოპე[illegible], ანალიზი, ჰიპნოზი, ძიძებისა და მოსა[illegible]ხურეთა გასინჯვა შეთანხმებით. სიფილისის (ათაშანგის) გამოკვლევა სისხლში პროფ. ვასსნარის შრატით. (100—ნ.—17)

აგენტების საყურადღებოდ

უმორჩილესად ვთხოვ **იმ აგენტებს, რომელთაც დღემდის ანგარიში არ გაუსწორებიათ,**

გაასწოროს 20 ამ თვემდის

ვინც ამ რიცხვამდის ანგარიშს არ გაასწორებს, და გაყიდულ ჟურნალ-გაზეთების ფულს არ გამოგზავნის, მას იძულებული გავხდები ფული სასამართლოს წესით გადავახდევინო.

(3—2100—1) მ. გაჩეჩილაძე.

ღლიური

მიწა!..

მიწის საკითხი, რომელიც ამავე დროს ჩვენთვის ტერიტორიის საკითხიც არის, ისევ გადაუწყვეტელია და არცა სჩანს, რომ ამ არსებითს საქმეს მალე ეღირსოს მოწესრიგება, რადგან არავინაა მომწესრიგებელი. მართალია, ქართველობა, განურჩევლად მიმართულებისა, დიდს ყურადღებას აქცევს მიწის საქმეს, მაგრამ არა იმ სიძლიერით, რომელსაც მოითხოვს საქმის ვითარება. იმ ხანად ყველანი მეტის-მეტად ავხმაურდით, ყვირილით გაგვქონდა და გამოგვქონდა ყველაფერი, მტერსაც შევძახეთ: გადადექი, ნუ გველობები წინ! თითქოს რომ იგი არა, ერთს დღეს მთელი საქართველოს მიწა-წყალი ჩვენს ხელში გადმოვიდოდა. ახლა კი ეს ხმაურობა მისწყდა და ვაი თუ ხმაურობით გათავდეს ჩვენი საქმიანობა და ყვირილით მტრები შევაგულიანოთ მარტო და ჩვენ თავად არა გავარიგოთ რა.

მიწის, ტერიტორიის საქმე დღეს ჩვენს ყოფნას-არყოფნას შეეხება. თუ იგი არ მოეწყო ისე, როგორც ამას ცხადად მოითხოვს ჩვენი ეროვნული ინტერესი, თუ უმიწოდ დავრჩით, თუ ჩვენი ტერიტორია აჭრელდა სხვა და სხვა ერის მცხოვრებლებით, შემუშავდება ისეთი პირობები, რომლებიც შეუძლებლად გახდიან ჩვენს განვითარებას; გაჰქრება ჩვენთვის არა თუ სატრფიალო ერთობა, არამედ ყოველგვარი წარმატება. რომელის მხრითაც უნდა შემოუაროთ საგანს, ყოველთვის იმას გვეტყვის, რომ დღეს უდიდესი საკითხი ქართველობისათვის მიწაა, ტერიტორიის შენარჩუნება. ამაზე უნდა ვიზრუნოთ დღე და ღამ რასაც უნდა ვაკეთებდეთ, დასასრულ მაინც ის უნდა დავასკვნათ, რომ უნდა ვუპატრონოთ ტერიტორიას!

ამის ფიქრმა უნდა დაიმონოს მთელი არსება. ამისთვის მაინც უნდა უკუვაგდოთ ქართველური დაუდევრობა, წუთიერობა, სისუსტე და გამოვიჩინოთ ის სიმტკიცე, სიძლიერე, რომელსაც მოითხოვს უკიდურესი, მდგომარეობა, საშინელმა განსაცდელმა უნდა გარდაქმნას ჩვენი უძლური, გახრწნილი, დაბეჩავებული სული, გაამთელოს ჩვენი დაავადმყოფებული გული, მოანიჭოს სიცოცხლე ჩვენს მკვდარს ძარღვებს, გაათბოს ჩვენი გაცივებული სხეული.

ვის არ გაგვიგონია, რომ საშინელება სასწაულ-მომქმედია. განა ქართული ანდაზა არ არის: გაჭირება მიჩვენე და გაქცევას გაჩვენებო? და ამაზე უდიდესი გაჭირება რა გვექნება! ყველაფერი გასწორდება, ყოველი შეცდომის კვალი წაიშლება, დაკოდილს ერს ჭრილობა გაუმთელდება, მაგრამ უსახლკაროდ, უბინოდ დარჩენილი ერი ვერასოდეს ვერ აღორძინდება, იგი თავის ცრემლებს ვერასოდეს ვერ მოიწმენდს და ვით ფრინველი დაქანცული, რომელსაც აღარსად მოეპოვება ადგილი ჩამოსაჯდომად, ჩავარდება უფსკრულში.

ამ საშინელის შეგნებით უნდა განვიმსჭვალოთ ყველანი. მხოლოდ მაშინ შეიძლება მოგვეცეს ძალა უბედურების თავიდან ასაცდენად. თუ ყველაფერში არარანი ვართ, ერთში მაინც დავამტკიცოთ, რომ რამე ვართ.

ჩვენი ხსნა ჩვენი თვით-შეგნებაა, ჩვენი გამარჯვება—ჩვენი სულიერი ძალაა და მით უფრო მივუახლოვდებით სურვილის განხორციელებას, რამდენად მეტს შეგნებას და სულიერს ძალას გამოვიჩენთ. ღარიბნი ვართ, მაგრამ მაინც ერთს თვეში მილიონს შევაგროვებდით საქმისთვის, რომ აღჭურვილნი ვიყვეთ ძლიერის ეროვნულის თვით-შეგნებით და ნათლად ვხედავდეთ ამ საშინელს უფსკრულს, რომლის პირს წავადექით. სამშობლო რომ განსაცდელშია, დღეებს პირმშო შვილები მოჰყავთ სამსხვერპლოზე დასაკლავად და განა დღეს მამული განსაცდელში არაა და არ მოითხოვს მსხვერპლებს? განა არ მოგვიწოდებს ერთგულ შვილებს! განა არ გვესმის მისი დაფლეთილის გულიდან ამომხდარი კვნესა? განა არ ვხედავთ მისი იარებიდან გადმოხეთქილს სისხლს?

თუ არ შეგვიძლია დიდებული საქმე, ეროვნულის ბანკის დაარსება ტერიტორიის დასაცავად, როგორც ეს დაარსეს პოლონელებმა და უკრაინელებმა ასეთ შემთხვევებში, უბრალო რამ მაინც გავაკეთოთ, რომ თავი დავახწიოთ, უკიდურეს მდგომარეობას. ყველაზე უწინარეს საჭიროა გაძლიერებული აგიტაცია, ახსნა, სავსებით გათვალისწინება იმისა, თუ რა ბედი მოელის ჩვენ ქვეყანას ტერიტორიის დაკარგვით, მიწაწყლის სხვის ხელში გადასვლით. მთელს საქართველოს, ყოველს სოფელს უნდა მოეფინოს ის ხმა, რომ ქართველი ერი, მისი არსებობა, კულტურა განიცდის უსაშინლეს განსაცდელს. ვინც რა უნდა სთქვას, ხოლო ყველაფერში და ყოველთვის უპირველესია შეგნება, აზრი; მატერიას, ნივთს მარტო აზრი ამოძრავებს.

საჭიროა, რომ ყოველს რაიონში და თუ შეიძლება ყოველს სოფელში შესდგეს შეგნებული მოწინავე კაცების წრე ტერიტორიის დაცვისათვის, რომელსაც გაზეთის თუ სხვა საშუალებით კარგად უნდა ჰქონდეს გაცნობილი საქმის ვითარება: სად რომელი მიწა იყიდება ან შეიძლება გაიყიდოს, მისცეს გლეხობას რჩევა, უჩვენოს გზა, თუ მოახერხებს გამოუნახოს სახსარიც.

თქმა არ უნდა, სატერიტორიო თანხა რომ გვქონდეს, საქმეს ადვილად მოვაწყობდით. ეს იქნება, არ იქნება, ყოველს შემთხვევაში მისთვის ხანგრძლივი დროა საჭირო. მოცდა კი შეუძლებელია. ამიტომ უნდა მივმართოთ იმ სახსარს, რომელიც უკვე გვაქვს ან ადვილი მოსახერხებელია.

ტფილისში არსებობს სახელმწიფო საგლეხო ბანკი, საიდანაც გლეხებს შეუძლიანთ ისესხონ ფული მამულის ყიდვის დროს. ბანკის პირობები თავის-თავად ხელსაყრელია გლეხისთვის. საქმეს ის ავნებს, რომ ბანკი თავისებურ პოლიტიკას ემორჩილება, რომელიც გზას უმრუდებს. მიუხედავად ამისა ჩვენს გლეხებს მაინც შეუძლიანთ ეს ბანკი თავიანთ სასარგებლოდ გამოიყენონ.

ტფილისშივე არსებობს საადგილ-მამულო კომისია, რომელიც თუმცა თავად-აზნაურთა დეპუტატთა საკრებულოსთანაა დაარსებული, მაგრამ მოკლებულია წოდებრივს ხასიათს და ეხმარება გლეხებს რჩევით, საქმის მოწყობით და ცოტათი ფულითაც მამულების შესაძენად.

არსებობს აქვე სასოფლო-სამეურნეო საურთიერთო ბანკი, რომლიდანაც თამასუქით შეიძლება სესხის აღება. ასეთი ბანკები სხვაგანაც ბევრია და გაჭირების დროს, როცა მამულის შესასყიდავად ფული ვერსად გვიშოვნია, გვაკლდება, უნდა მივმართოთ მათ, თუმცა დიდი სარგებლის გადახდა დაგვჭირდება.

შეიძლება საგანგებო ამხანაგობის დაარსებაც ნოტარიუსის შემწეობით მამულების შესაძენად. ასეთი ამხანაგობა ფულსაც მოაგროვებს განსაკუთრებით ამ საქმისთვის. შეიძლება ისიც, რომ თუ სადმე თანხის გამომღებნი იქნებიან, ფული ასესხონ საურთიერთო ნდობის ბანკს ან სრულიად უსარგებლოდ ან მცირედი სარგებლით იმ მიზნით, რომ მათი ფულიდან სესხი მიეცეს გლეხებს მიწების სასყიდლად შეღავათიანის პირობებით.

შესაძლებელია სხვა სახსარიც გამოინახოს... ჩვენ არც ერთს არ უნდა მოვერიდოთ და ყოველგვარი ღონე ვიღონოთ, რომ გასასყიდი მიწა ყველა ჩვენი გლეხების ხელში გადავიდეს, რომ საქართველოს ტერიტორია აუცილებლივ ქართველი ერის მიწაწყლად დარჩეს. ჩვენს მუშობაში რაც შეიძლება მეტი სიფრთხილეა საჭირო, რომ ცალმხრივობამ და ცრუ ლოდინმა ნიადაგი არ გამოგვაცალოს. ეროვნული ბანკი დიდებული საქმეა, მაგრამ იქამდის მისვლაა საჭირო და ვაი თუ სანამ მივიდოდეთ, უკვე დავკარგოთ მამულ-დედული. ამიტომ დაუყოვნებლივ სავსებით გამოვიყენოთ ჩვენს სასარგებლოდ ყოველი ის იარაღი, რომელიც უკვე გაჭედილია, რომელიც უკვე მოგვეპოვება. **სიტყვა.**

სახელმწიფო სათათბირო

(პეტერბ. დეპ. სააგენტ.)

იუსტიციის სამინისტროს ხარჯთ-აღრიცხვა.

ორ მარტის სხდომაზე სათათბირომ თავშივე დაამთავრა კამათი იუსტიციის სამინისტროს ხარჯთ-აღრიცხვაზე. ამ დღეს ლაპარაკი კვლავ სატუსაღოებზე იყო.

სატუსაღოების სამმართველოს უფროსმა ამ დღეს პასუხი გასცა ორატორებს. კატორგის რეფორმა,—სთქვა მან,—უკვე გადაწყვეტილია. შესაფერი კანონ-პროექტი წელსვე წარედგინება სათათბიროს. ს.-დემოკრატებისა და კადეტის სიტყვით, კატორგასა და სატუსაღოებში საშინელი სისასტიკე და მტარვალობაა. წარსულ ზაფხულს მე თვითონ დავათვალიერე ციმბირის კატორგა და არაფერი ამისთანა არ მინახავს. შეკითხვები, რომელიც აქ შემოიტანეს, ყალბ ცნობებზეა დამყარებული. გვისაყვედურებენ კიდევ იმ ინსტრუქციის გამოცემისთვის, რომლითაც ნაბრძანებია სატუსაღოებში ტუსაღების წინააღმდეგ იარაღის ხმარება. ეს ინსტრუქცია მინისტრთა საბჭოს ბრძანებით შევადგინეთ. იგი გამოაქვეყნა სენატმა, მაშასადამე, არავითარი უკანონობა არ ჩაგვიდენია. დანაშაულობამ 1906 წლის შემდეგ ერთი-ორად იმატა. მაგრამ ეს წარმავალია. უნდა ვიფიქროთ—რომ რუსის ხალხი ხელს აიღებს ანარქიზმზე.

სათათბირომ მიიღო იუსტიციის სამინისტროს ხარჯთ-აღრიცხვა საბიუჯეტო კომისიის ანგარიშის თანახმად.

მნათე (სტაროსტა) **წმ. სამების ეკკლესიისა** უმორჩილესად სთხოვს მრევლსა ზემოალნიშნულის ეკკლესიისას, რომ მიბრძანდენ 7 ამა მარტისას, კვირა დღეს, ეკკლესიაში, სადაც უნდა **მოხდეს არჩევანი მედავითნისა** და იქმნეს ხელმოწერილი არჩევანის ოქმი იმ დღისა, უკეთუ შესდგება კრება.

წმ. სამების ეკკლესიის მნათე (სტაროსტა) გიორგი სიმონის ძე **ივანოვი.**

4—168—1

გარეშე საქმეთა სამინისტროს ხარჯთ-აღრიცხვა.

მომხსენებელმა კრუპენსკიმ გააცნო სათათბიროს ამ სამინისტროს ხარჯთ-აღრიცხვა. გადადებული ყოფილა 6,172,940 მან. საბიუჯეტო კომისიამ ამ თანხას 40,000 მანეთი კიდევ ძოუმატა. შარშან სათათბირომ სურვილი გამოსთქვა, სამინისტრომ მოახდინოს რეორგანიზაცია გარეშე საქმეთა სამინისტროს შტატებისა. მომხსენებლის სიტყვით, სამინისტრო უკვე შესდგომია ამას და შეუმუშავებია შესაფერი კანონ-პროექტები. საბიუჯეტო კომისიაში, როგორც მომხსენებელმა სთქვა, აღძრულა საკითხი იმის შესახებ, რომ ფინლიანდიას მონაწილეობა მიაღებინონ გარეშე საქმეთა სამინისტროს ხარჯში. ფინლიანდიაო, განაცხადა მომხსენებელმა, განუყოფელი ნაწილია რუსეთისა. იგი შინაურ საქმეებს განაგებს მხოლოდ და გარეშე საქმეებში-კი, რომელსაც იმპერატორი აწარმოებს, ფული უნდა გაიღოს. სამინისტრომ უნდა ყურადღება მიაქციოს ამ საქმეს და შეაწეროს ფინლიანდიას ფული. კრუპენსკის აზრით, ფინლიანდიამ გარეშე საქმეთა სამინისტროსთვის უნდა გაიღოს 120,000 მანეთი.

გარეშე საქმეთა მინისტრი. სხვა და სხვა მიზეზისა გამო, სთქვა მინისტრმა, მე საჭიროდ ვერა ვცანი, ნება ამეღო ხელმწიფისაგან, რომ დღეს ჩემს სიტყვაში არსებითად შევხებოდი საგარეო პოლიტიკის მიმდინარე საკითხებსაო. ამიტომ მინისტრი შეეხო იმას, თუ რა რეფორმებია განზრახული. ჩამოსთვალა ის პროექტები, რომელიც შეუმუშავებიათ ამ სამინისტროს რეორგანიზაციისთვის. რაც შეეხება ფინლიანდიას, განაგრძო მინისტრმა, ეს საკითხი საზოგადო კანონმდებლობის სფეროში შედის. უკვე შესდგა განსაკუთრებული კომისია, რომელმაც განიხილა საკითხი ფინლიანდიის მონაწილეობის შესახებ სამინისტროს ხარჯში. კანონ-პროექტი მალე წარედგინება სათათბიროს.

მილიუკოვს მთელი ორი საათი ულაპარაკნია, მაგრამ დეპეშა ამოდენა ნალაპარაკევს სულ ორიოდე სიტყვად გადმოგვცემს. ორატორმა აღნიშნა, რომ გარეშე საქმეთა მინისტრი კერძო, პირად პოლიტიკას აწარმოებს და არა ისეთს, რომელსაც აზრად სახელმწიფო და ნაციონალურ ინტერესების დაცვა აქვს. ამის შედეგია გარეშე პოლიტიკაში დამარცხებაო. შემდეგ მილიუკოვი შეეხო უკანასკნელ ორი წლის დიპლომატიურ ამბებს, ავსტრიის გარეშე საქმეთა მინისტრის ერენტალის გამარჯვებას და რუსეთის დიპლომატიის დამარცხებას; შეეხო აგრეთვე მახლობელ აღმოსავლეთს და უმთავრესი ყურადღება მიაქცია მაკედონიას—ეს არის ნამდვილი პოლიტიკური ბარომეტრი და მინისტრმა თვალ-ყური აქეთ უნდა დაიჭიროსო. მერე გადავიდა შორეულ აღმოსავლეთზე. მილიუკოვის აზრით, რუსეთი ჩინეთს უნდა დაუახლოვდეს, ჩინეთს, რომელსაც დიდი მერმისი აქვს, დღეს-კი რუსეთი იაპონიას უჭერს მხარს და მასთან ერთად ჩინეთის წინააღმდეგ მოქმედებსო. დასასრულ, ორატორმა სთქვა: ჩვენი პოლიტიკა შორეულ და მახლობელ აღმოსავლეთში წინააღმდეგი უნდა იყოს იმისა, რაც აქამდე იყო და არისო (ტაში მარცხნივ, სტვენა მარჯვნივ).

მომხსენებელმა კრუპენსკიმ პასუხის გაცემის ნაცვლად დარიგება და შენიშვნების მიცემა დაუწყო მილიუკოვს. საგარეო პოლიტიკა, ძირითად კანონების ძალით, ხელმწიფე იმპერატორის საქმეა და ისეთი სიტყვები, როგორიც მილიუკოვმა სთქვა, უტაქტობააო.

თავმჯდომარე შიდლოვსკი. ორატორებისთვის შენიშვნების მიცემა საქმეა თავმჯდომარესი, რომელიც სხვებზე ნაკლებ არ იცნობს ძირითად კანონებს. რადგან მილიუკოვს ისეთი არაფერი უთქვამს, რომ შენიშვნა დაემსახურებინოს, ამიტომ შენიშვნას ვაძლევ არა იმას, არამედ მომხსენებელს (ცხარე ტაში).

პურიშკევიჩი. მე შევეხები ისეთ საგნებს, რომელთაც შინაურ პოლიტიკასთან აქვთ კავშირი. მე ვეკითხები მინისტრს, რა კავშირი აქვთ ერთმანეთში ერთის მხრით ჩვენი დეპუტატების სტუმრობას საზღვარ-გარედ და საზღვარ-გარეთელ დეპუტებისა ჩვენში და მეორეს მხრით სამინისტროების მოქმედებას? ოფიციალურად ასეთი სტუმრობა შეუწყნარებელია, რადგან ასეთ სტუმრობას აზრად აქვს რუსეთში კონსტიტუციონურ იდეების განმტკიცება, რუსეთში-კი არავითარი კონსტიტუცია არ არსებობს. მე გადაჭრით ვაცხადებ, მონარქიული ორგანიზაციები ასეთ რამეს შემდეგში აღარ მოითმენენ. ვაფრთხილებ გარეშე საქმეთა მინისტრს და სათათბიროს იმ წევრებს, რომელნიც საერთა-შორისო საპარლამენტო ჯგუფს ეკუთვნიან, რომ თუ კვლავ განმეორდება ასეთი სტუმრობა, მონარქიული ორგანიზაციები დეპეშებით პროტესტს განუცხადებენ სახელმწიფოების მთავრობებსაო. შემდეგ ორატორმა დაიწუნა გარეშე საქმეთა სამინისტროს მოქმედება — კოსმოპოლიტიური ხასიათი ადევს ამ მოქმედებასაო.

პოკროვსკი მეორემ გაჰკიცხა გარეშე საქმეთა სამინისტროს მტაცებლობითი პოლიტიკა. მთავრობის დამარცხების მიზეზს საგარეო პოლიტიკაში ორატორი ჰხედავს იმ უნდობლობაში, რომელითაც ხალხი მთავრობას ეკიდება. ორატორმა გაჰკიცხა აგრეთვე მთავრობის პოლიტიკა ფინლიანდიაში.

ფონ-ანრეპმა, ოქტომბრისტმა, ძალიან იწყინა პურიშკევიჩის სიტყვა. პურიშკევიჩის ის განცხადება, რომ მონარქიული ორგანიზაციები არ მოითმენენ უცხოელ დეპუტატების სტუმრობასაო, მხოლოდ ზიზღის ღირსია; ფრანგ სტუმრების მიღება რუსის საზოგადოებისა და მთავრობის სასახელოაო. თვით ხელმწიფემ მიიღო ეს სტუმრები. პურიშკევიჩი ისე იქცევა, როგორც ძველად ჩინელები და იაპონელები იქცეოდნენ: ომის წინ საშინელ ნიღაბებს ჩამოიფარებდნენ ხოლმე—მტერს შევაშინებთო. პურიშკევიჩსაც ჰგონია, თავის რაღაც მონარქიულ ორგანიზაციებით შევაშინებო.

ილაპარაკა მაქსუდოვმაც.

ტრუდოვიკებმა განაცხადეს, ჩვენ ხმას გარეშე საქმეთა სამინისტროს ხარჯთ-აღრიცხვის წინააღმდეგ მივცემთო. პროგრესისტებმა და კადეტებმა განაცხადეს, მხარს არ დაუჭერთ კრუპენსკის სურვილს, რომ ფინლიანდიას გარეშე საქმეთა სამინისტროს ხარჯი გაეწეროსო.

სათათბირომ ბოლოს მიიღო კრუპენსკის სურვილი და, შემდეგ, მთელი ხარჯთ-აღრიცხვა.

დეპეშები

(პეტერბ. დეპეშათა სააგენტოსაგან)

2 მარტი.

საზღვარ-გარედ.

ლონდონი. დეპუტატთა პალატა. საზღვაო მინისტრმა მაკკენამ წარადგინა საზღვაო უწყების ხარჯთ-აღრიცხვა. 1912 წლის მარტში ინგლისს ექნება ოცი „დრედნოუტი". 1912 წელს ინგლისს ახალი ტიპის გემების საკმაო რიცხვი ეყოლება. ასე რომ ამ მხრივ ყველა სახელმწიფოებს წინ გაუსწრობს. ამას გარდა ინგლისის ფლოტი ძველი ტიპების გემებით ყველა სახელმწიფოებზედ მაღლა სდგას. ინგლისის ფლოტი ორ პირველ ხარისხოვან სახელმწიფოს ფლოტს უდრის. საზღვაო მინისტრი სწუხს, რომ შეუძლებელი არ არის ხარჯის შემცირება, ხარჯთ-აღრიცხვის შედგენის დროს, სხვა სახელმწიფოების საზღვაო პროგრამასაც ვაქცევდი ყურადღებას[illegible], ამ მინისტრს იმედი აქვს, რომ ინგლისის საზღვაო ხარჯთ-აღრიცხვა მეგობრულ სახელმწიფოს არ აიძულებს გააფართოვოს თავისი საზღვაო პროგრამა. ინგლისი წინდაწინვე აშენებს ხუთ დიდ ჯავშნიან გემსო.

ლორდთა პალატა. როზბერის აზრით ლორდთა პალატის რეფორმა ორ პრინციპზედ უნდა იყოს დამყარებული: ლორდთა პალატის წევრების მემკვიდრეობის მოსპობა და არჩევნების შემოღება, მხოლოდ ლორდთა პალატის წევრები ხალხმა კი არ უნდა აირჩიოს, არამედ ქალაქის კორპორაციებმა და პროვინციალურ საბჭოების წევრებმა. როზბერიმ ზედა პალატას სთხოვა, დაიხსნას ინგლისი ერთ-პალატიან მართველობისგან და იმედი გამოსთქვა, რომ ლორდთა პალატა შესძლებს ამას და ამასთანავე კონსტიტუციის ფარგლებში დარჩება.

ტოკიო. პარლამენტში შესდგა ნაციონალისტების პარტია. პარტიის მიზანია გააძლიეროს პარლამენტარიზმი და იაპონიის ფინანსიური მდგომარეობა გამოაკეთოს. ნაციონალისტების კრებაზედ ცნობილმა მოღვაწემ ოისიმ გრძელი სიტყვა წარმოსთქვა. ოისის აზრით იაპონიის კეთილდღეობისთვის საჭიროა რუსეთ-იაპონიის დაკავშირება.

სალონიკი. განსაკუთრებულ მატარებლით ადრიანოპოლსა და სტამბოლში გაგზავნეს 1800 ქრისტიანი, ახლად გაწვეული ჯარის კაცი და 100 ებრაელი. უმრავლესობა მაკედონიის ბოლგარები არიან. სადგურზედ სიტყვები წარმოსთქვეს აფიცრებმა და ჯარის კაცებმა. სტამბოლში გაგზავნეს რამდენიმე ასი სალდათი და აფიცერი. ყველა ამათ მესამე კორპუსში ჩარიცხავენ.

ვენეცია. ტარნოვსკაიას საქმე. თავმჯდომარის განკარგულებით სასამართლოში არ დაუშვეს ქალები. ტარნოვსკაიამ განაგრძო თავის ჩვენება. მისი სიტყვით მას არა სცოდნია, თუ პრილუკოვი კლიენტების ფულსა ხარჯავდა, ჩემს დღეში არ მირჩევია პრილუკოვისთვის ოჯახი მიატოვე მეთქი, პირიქით ურჩევდი ოჯახს დაბრუნებოდაო. ნაუმოვი პეტერბურგში 1907 წელს გავიცანი. პეტერბურგში კომაროვსკისთან ერთად ჩავედი. ერთ საღამოს ნაუმოვმა და კომაროვსკიმ მაზოხიზმზე ჩამოაგდეს ლაპარაკი. პირველად გავიგონე სიტყვა მაზოხიზმი და ამიტომ ნაუმოვს ვსთხოვე აეხსნა ჩემთვის ამ სიტყვის მნიშვნელობა. ნაუმოვმა მიპასუხა, რომ როდესაც კაცი საყვარელ არსებისთვის ყველაფერს კისრულობს და იტანს, ამას მაზოხიზმს უწოდებენ და ამასთან ერთად წინადადება მომცა მის ხელზედ პაპიროსი გამექრო, ნაუმოვმა და მე ერთმანეთს ტანი დაუსერეთ. ამის წინადადებაც თვით ნაუმოვმა მომცაო. სასამართლოში წაიკითხეს ნაუმოვის წერილები, რომლებშიაც იგი ტარნოვსკაიას სიყვარულს უცხადებს.

სტამბოლი. 9 მარტს ელიან ბოლგარიის მეფეს ფერდინანდს. ფერდინანდი სტამბოლში ხუთი დღე დარჩება.

ხელმეორედ შეუდგნენ ადანბულგურლუ-ჯირანის რკინის გზის გაყვანას. ამ რკინის გზის გაყვანას თავი მიანებეს 1908 წელს, კონსტიტუციის გამოცხადების დროს.

ამსტერდამი. იავუს კუნძულზედ ხოლერა თან-და-თან ძლიერდება. საშუალო რიცხვით ყოველ დღე ავად ხდება 40 კაცი.

ვენა. ქრისტიან-სოციალისტების პარტიის კონფერენციამ ლიდერად აირჩია თავადი ალოიზა ლიხტენშტეინი.

იმპერატორმა მოიწონა ჰუნგრეთის მინისტრ-პრეზიდენტის, კუენხედერვერის წინადადება, რომ დეპუტატთა პალატა 9 მარტს იქმნეს დათხოვნილი.

ბერლინი. რეიხსტაგმა მიიღო სოციალ-დემოკრატების წინადადება, რომ რეიხსტაგში შეტანილ იქმნეს კანონ-პროექტი იმპერიის კანცლერის პასუხის მგებლობის შესახებ. კანცლერმა, სხვათა შორის, პასუხი უნდა აგოს იმპერატორის ყველა მოქმედებაში. რეიხსტაგმა მიიღო რეზოლიუცია, რომლითაც დახმარება უნდა აღმოეჩინოს საპარლამენტო-შორისო კავშირს. ფონ-შენმა აღნიშნა, რომ გერმანიის მთავრობა თანაგრძნობით ეკიდება კავშირს და სასურველია ელზას-ლოტარინგია მოკავშირე სახელმწიფოდ გამოცხადდესო.

კილი. მუშებმა პროტესტი განაცხადეს ახალ საარჩევნო კანონის წინააღმდეგ. ამის გამო ბევრი მათგანი სამუშაოდ აღარ გამოცხადდა. მექარხნეების კავშირმა დაადგინა, სამი დღის განმავლობაში სამუშაოზედ აღარ მიუშვან ის მუშები, რომლებიც სამუშაოდ არ გამოცხადდნენ, მუშებს წინდაწინვე უნდა ეცნობებინათ თავიანთი განზრახვაო. დემონსტრანტებს და პოლიციას შეტაკება მოუვიდათ. დაჭრილია რამდენიმე პოლიციელი და დემონსტრანტი.

სტამბოლი. რადგანაც კაუტ[illegible] და რეზიდ-ბეის სეკუნდანტები [illegible] შეთანხმდნენ, მათ საქმის საბოლო[illegible] გადაწყვეტა მიანდეს სუპერ-არბ[illegible] ტრს, გერმანიის სამხედრო აგენ[illegible] სუპერ-არბიტრმა [illegible] სამართლიან[illegible] იცნო კაუტცის უარი დუელზე[illegible] ინციდენტი სამსახურის დროს მ[illegible] და [illegible] მოვალეობა, [illegible] სამსახური მავალებდაო.

რ უ ს ე თ ი

პოლტავა. ოთხი ბოროტ-გ[illegible] მზრახველი თავს დაეცა დრამო[illegible] ფოსტის განყოფილებას. ბორო[illegible] განმზრახველებს წინააღმდეგობა გ[illegible] წიეს. სროლის დროს დაიჭრა [illegible] სამსახურე და ბოროტ-განმზრახ[illegible] ლი, ბოროტ-განმზრახველებმა ფუ[illegible] ვერ გაიტაცეს, ბოროტგანმზრახ[illegible] ლები მიიმალნენ.

ჰელსინგფორსი. სეიმის კან[illegible] ლარიაში სტარო-ფინებმა და სო[illegible] დემოკრატებმა შეიტანეს ორი [illegible] ტიცია. სტაროფინები და სოცია[illegible] დემოკრატები თავიანთ პეტიციებ[illegible] ფინლიანდიის პოლიტიკურ მდგო[illegible] რეობას ეხებიან გაზეთ „ხუფვუ[illegible] სტადს-ბლადეტის" სიტყვით სტარ[illegible] ფინები და სოციალ-დემოკრატ[illegible] თხოულობდნენ, რომ სეიმმა პრ[illegible] ტესტი განაცხადოს უკანასკნე[illegible] წლებში მომხდარ უსამართლო[illegible] წინააღმდეგ.

ბაქო. ლენქორანის მაზრაში [illegible] ფელ ჩუნ-შჰაბის მცხოვრებმა სრ[illegible] ლა აუტეხა მოსაზღვრე ჯარის[illegible] ცებს. ჯარისკაცებმა მოჰკლეს [illegible]

ბაქო. სასამართლომ სხვა დრ[illegible] თვის გადასდო ბალაევის საქმის [illegible] რჩევა. ბალაევს ბრალდება ბაქოს [illegible] თევზაო ადგილების გამგის, პუშ[illegible] რევის მოკვლის განზრახვა. ბალა[illegible] ჰკუაზედ შეშლილი უნდა იყოს.

ვარშავა. რამდენიმე ბოროტ-გა[illegible] მზრახველი შარა-გზაზე თავს და[illegible] მგზავრებს. ბოროტ-განმზრახველ[illegible] თავს წააწყდნენ საეროზო დარაჯ[illegible] სროლის დროს დარაჯებმა მოჰკლ[illegible] 1 ბოროტ - განზრახველი. როდე[illegible] ბოროტ-განზრახველებს პატრონ[illegible] გამოელიათ, ტყეს შეაფარეს თა[illegible] მათ თან წაიღეს მოკლული ამხა[illegible] გის გვამი, რომელიც მათ ტყ[illegible] მიატოვეს.

ჰელსინგფორსი. 2 მარტს კონს[illegible] ტუციონალისტებმა სეიმის კან[illegible] ლარიაში შეიტანეს პეტიცია. პე[illegible] ციაში ეხებიან ფინლიანდიის [illegible] ლიტიკურ მდგომარეობას.

პროფესორი ნ. მარრი უვიცობის სამსჯავროს წინაშე

(დასასრული*)

რომ ბ-ნ ჯან—ლს თანამედროვე ენათმეცნიერების არაფერი არ ესმის, ამის დასამტკიცებლად მოვიყვანთ იმის წიგნიდან ერთ ადგილს. ენათა ნათესაობის დასამტკიცებლად, ფონეტიკისა და სიტყვის ძირების გარდა, დიდი მნიშვნელობა აქვს მორფოლოგიას (სიტყვის წარმოება, ბრუნვება და მიმოხვრა). მორფოლოგიაში ქართული სემურ ენებს ენათესავება იმით, რომ ქართული მორფოლოგიაში სარგებლობს არა მარტო ჩასართით (სუფიქსი), არამედ თავსართითაც (პრეფიქსი). ამის წინააღმდეგ გამოილაშქრა ბ-ნმა ჯან—მა და მოიყვანა მაგალითი, რომელიც მისი აზრით ქართულისა და თურქულ ენების მორფოლოგიის ნათესაობას ამტკიცებს. (გვ. 100).

ქართული:	თურქული:
ვარი-მე	ვარ-ამ
ხარი-შენ	ვარ-სუნ
არი	ვარ
ვარ-თ	ვარ-უხ
ხარ-თ	ვარ-სიზ
არი-ან	ვარ-ლარ.

ამითი ჰგონია, ერთი—რომ ვითომ ახალი რამე სთქვა და მეორე—რამე დაამტკიცა. არც ერთი და არც მეორე! თეორია ქართულისა და თურანულის ენების შესახებ წამოაყენა მაქს მიულერმა, მაგრამ ახლა არავითარი გასავალი აღარა აქვს. მართლაც, ზემო მოყვანილი მაგალითი სრულებით არ მოწმობს ქართულისა და თურქულის ნათესაობას. ქართულში ზმნის ფუძეა „არ". პირველ პირში ამ ფუძეს ერთვის „ვ" (პირველი პირის თავსართი), მეორე პირში—„ხ" (მეორე პირის თავსართი), ხოლო მესამეში—„ს" (მეს-მე პირის ჩასართი).

ახლა გადახედეთ თურქულს: იქ არც ერთ პირში თავსართი არ არის, ასე რომ ფუძე „ვარ" ყველა პირში უთავსართოთაა; და სწორედ დამახასიათებელი თვისება თურანულისა ის არის, რომ იქ თავსართულ სიტყვის წარმოება არ არის, ხოლო ქართულში უპირატესობა თავსართებს აქვს. ეს გარემოება შეუძლებლად ჰყოფს მათ შორის ნათესაობას. პრ. ცაგარელმა ამ 40 წლის წინად მშვენივრად გაარჩია ეს საკითხი და დაასკვნა: „тотъ принципъ словообразованія (префиксное на ряду съ суффикснымъ), существующій во всей группѣ иберійскихъ языковъ, ясно говоритъ противъ предполагаемаго индо-европейскаго и туранскаго происхожденія этихъ языковъ" („О грамматической литературѣ грузинскаго языка". Петербургъ, 1873 г., გვ. 76.)

გასაკვირველია, რად აინტერესებს ბ-ნ ჯანაშვილს დახავსებულ თეორიების და აზრების აღდგენა. ეს რაღაც ავადმყოფობად გადაჰქცევია ბ-ნ ჯან—ლს. საზოგადოდ მისი წიგნის უმეტესი ნაწილი წარმოადგენს დიდიხნიდან უკვე დაბეჭდილს განმეორებას, რაზედაც ჯეროვანი პასუხი მან დიდიხანია მიიღო. ამიტომ ჩვენ ძველი ნაწერების გარჩევას არ გამოუდგებით, წერილი ისედაც გაგვიგრძელდა; მხოლოდ საჭიროდ მივაჩნია ორიოდე სიტყვა ვსთქვათ „ვეფხის-ტყაოსნისა" და „ამირან-დარეჯანიანის" შესახებ.

მე-88 გვ. ჯან—ლი ამბობს: „მარრმა გამოაცხადა—„ვეფხის ტყაოსნის" სპარსული დედანი უნდა იყოსო ინგლისის სამეფო ბიბლიოთეკაში დაცული სპარს. ხელნაწერი „შაჰრიარნამე". ტყუილი გამოდგა. ყმაწვილი არ დაბადებულიყო და აბრამს არქმევდნენ".

ეს „ბრალდება" დიდი ხანია ისმის და არა მარტო ბ-ნ ჯანაშვილისაგან, არამედ სხვებისაგანაც. პრ. მარრმა ჯერ კიდევ 1898 წელს გასცა ამისთანა „ბრალმდებელთ" ჯეროვანი პასუხი: „Намъ съ какимъ-то злорадствомъ указывали не разъ на то, что нами справки въ Британскомъ музеѣ о персидской поэмѣ, по заглавію могшей представить оригиналъ „Барсовой кожи" не далъ желательнаго въ нашемъ смыслѣ результата, какъ будто мы въ персидской рукописи Британскаго музея искали доводовъ персидскаго происхожденія „Барсовой кожи", а не реальнаго подвержденія тѣхъ доводовъ, которые вытекаютъ изъ изученія самой поэмы Шоты Руставели и которыхъ вполнѣ достаточно, чтобы убѣдить умъ, мало-мальски знакомый съ методомъ сравнительнаго изученія литературныхъ памятниковъ"!.. „(Нов. обозр.", № 4892, შენიშვნა). როგორცა სჩანს, პრ. მარრი თავის აზრს ამყარებს უმთავრესად თვით „ვეფხის ტყაოსნის" საფუძვლიან შესწავლაზე და არა იმაზე, მოიპოვება თუ არა სპარსული ხელნაწერი. და რადგან ამ შესწავლამ პრ. მარრს დაანახვა, ერთის მხრით სპარსული უეჭველი ზეგავლენა „ვეფხის ტყაოსანზე" და მეორეს მხრით აგრეთვე უეჭველი გამოხატვა შოთას მიერ თანამედროვე ქართულის ცხოვრებისა, ამიტომ საჭირო იყო და არის მოინახოს ის სპარსული ამბავი, რომლის ქართული თარგმანით შოთას უსარგებლნია თავის „ვეფხის ტყაოსნის" დაწერის დროს. მაშინ შესაძლებელი იქნებოდა **გადაჭრით** გვეთქვა, თუ რა არის პოემაში ნამდვილი ქართული და რაა ნასესხები*). ეს საკითხი მარრმა კარგა ხანია წამოაყენა, მაგრამ მისი მეცნიერულად გამორკვევის მაგიერ, ჩვენებმა ყვირილი ასტეხეს და მარრის წინააღმდეგ გაილაშქრეს, ვითომ იგი „ვეფხის ტყაოსანს" დაფხრეწას უპირობდეს. ამით „ვეფხ. ტყ." შესწავლას ბევრი რამ თუ დააკლეს, თორემ შემატებით, რასაკვირველია, ვერაფერი ვერ შემატეს. და ვის უფრო უყვარს „ვეფხის-ტყაოსანი" და იღვწის მის მეცნიერულად შესწავლისათვის, ამას ახლო მომავალი დაგვანახებს...

მართალი არ არის აგრეთვე ბ-ნი ჯან., როდესაც ამბობს, რომ „ამირან-დარეჯანიანის" სპარსულიდან თარგმანს პრ. მარრი უმთავრესად გმირების სახელების ახსნაზე ამყარებდეს. ეს ასე არ გახლავთ. უმთავრესი მნიშვნელობა აქაც შინაარს ეძლევა და მერე, რასაკვირველია, სახელებსაც. ბ-ნი ჯან.-კი შინაარსაც თავისებურად ხსნის და სახელებსაც. ორიოდე მაგალითი: თავის წიგნში „მოსე ხონელი და მისი „ამირან-დარეჯანიანი" ჯან. ამბობს: „ამირან - დარეჯანიანში" ქრისტიანობის კვალი არის და გაცილებით უფრო მეტი, ვინემ „ვეფხ. ტყას."-ში და ჩახრუხაძის შესხმაშიაც". (გვ. 26—27) ამის დასამტკიცებლად შემდეგი საბუთები მოჰყავს: ამირან-დარეჯანიანში სიტყვა „ამინ" და „ღმერთი" ხშირად გვხვდებაო (ibid). ამ საბუთის ძალით დედა-მიწის ზურგზე ყველა ქრისტიანი უნდა იყოს, რადგან ღმერთი ებრაელთაც და მაჰმადიანთაც სწამთ ხოლო „ამინ" კი ქრისტიანობაზე ბევრად უფრო ხნიერი გახლავთ.

ჩახრუხაძის „შესხმა" ბ-ნ ჯან—ლს ალბათ არ წაუკითხავს, თორემ როგორა სთქვა, რომ იქ ქრისტიანული კვალი ნაკლებია, ვიდრე „ამირან-დარეჯანიანშიო". რამდენიმე მაგალითი:

პირველ შესხმაში მოკლეთ გამოხატულია ძველი და ახალი აღთქმის ისტორია, თუ როგორ ძველი აღთქმა ამზადებდა ხალხს ქრისტეს მისაღებათ და სხვ. მეორე „შესხმა" ასე იწყება:

სიბრძნით ჰქმნა ღმერთმან,
სამებით ერთმახ
ცა და ქვეყანა—
არს მეცნიარი!—

მეცხრე „შესხმა"-ში ასეთი ადგილია:

„მამამან ძე ჰშუ, ძემან უცდებ-უჲ, სულმან დაცისხა სიწრფოებანი". და მრავალი სხვ.

(Текст. и раз. т. IV, Н. Марръ 1902).

ახლა საკუთარ სახელებზე. „ამ[illegible] დარ."-ში გვხვდება ინდოეთი, ა[illegible] ბეთი, ღაზნა, აბაში და სხვ. [illegible] ჯან—ლი სცდილობს, თუ ყვე[illegible] არა, ზოგიერთი მაინც ალეგორ[illegible] ლად ახსნას. მაგ., არაბეთი [illegible] აზრით შეიძლება საქართველ[illegible] უდრიდეს, ღაზნა შეიძლება გო[illegible] მაზრაში არსებულ დაბას უდრიდ[illegible] თქმა ყველაფრისა შეიძლება, [illegible] გრამ რამე საბუთია? ასეთი საბუ[illegible] ბი თავდაპირველად თვითონ ტ[illegible] ტში უნდა ეძებო. იქ კი ბევ[illegible] სხვა სახელებიც, რომლებიც ნათე[illegible] ჰყოფენ, რომ მოქმედება საქართ[illegible] ლოში კი არა, სულ სხვაგან სწ[illegible] მოებს. მაგ., ინდოეთის მეფის მ[illegible] სპარსეთს გაგზავნილი კაცები ამირ[illegible] დარეჯანისძის მოსანახავად ბევ[illegible] უნაყოფო ძებნის შემდეგ შეჰხვ[illegible] ბიან ერთ ბერკაცს, რომელიც [illegible] ასწავლის, თუ როგორც შეუძლია[illegible] მონახონ ამირანის ყმა სავარსამი[illegible] და იმისაგან გაიგონ ამირანის ამ[illegible] ვი:

„წავიდეს ესე კაცნი—ვკით[illegible] ლობთ ქვეით—და ვლეს დღე ხუ[illegible] ბალხეთით კერძო წყალი ჩამოდი[illegible] და მის წყლისა პირსა ქალ[illegible] იყო"... (გვ. 9. „ამირან-დარეჯ[illegible] ნიანი", ზ. ჭიჭინაძის გამოცემა, ტ[illegible] ლისი 1897 წ.) აქ ხომ ნათლად [illegible] სახელებულია „ბალხი", ცნობი[illegible] ქალაქი (ახლა ავღანისტანში). საქართველოში უნდა ვეძებოთ [illegible] ნა (ესეც ავღანისტანშია), ბალ[illegible] რაღა დააშავა. თუ არაბეთი [illegible] გორიულად უნდა გავიგოთ, საბ[illegible] სეთმა რაღა დააშავა. ან აბაში [illegible] მეგრელოს აბაშად რატომ არ [illegible] და ჩავთვალოთ, ან ბაღდადი—

---

*) იხ. „დროება" N 48.

*) „Тексты и разысканія по армяно-грузинск. филологіи", т. 4, გვ. 54—56. Н. Марръ.

სევასტოპოლი. ქარიშხალმა შუა ზღვაში გაიტაცა რამდენიმე ნავი. ნავებზედ მეთევზეები იყვნენ. ორი ნავი ნაპირზედ გამორიყა. დანარჩენები უკვალოდ დაიკარგნენ. გემი „დიდი მთავრინა ოლგა“ მოსამსახურეებით უკვალოდ დაიკარგა.

ნიკოლაევი. ბუგის ნაპირებზედ სახადი მძვინვარებს. ავად არის 300 კაცი.

ბაქო. ლენქორანის მაზრაში, სოფელ ქეშხურტში დაიწვა სოფლის სამართველოს საბუთის ქაღალდები. დააპატიმრეს რამდენიმე კაცი.

ახალი ამბავი

ტფილისი

✦ **წ.-კ. საზოგადოების განყოფილება ბორჯომში.** ბორჯომში წ-კ. საზოგადოების წევრებმა დაადგინეს, გახსნან განყოფილება. გამგეობამ უკვე აცნობა სათანადო მთავრობას ბორჯომში საზოგადოების განყოფილების დაარსების შესახებ.

✦ **თანამდებობიდან დათხოვნა.** სასინოდო კანტორის მდივანი სოფრომ- მგალობლიშვილი 1 მარტიდან დათხოვნილ იქმნა თანამდებობიდან.

✦ **საინტერესო წერილი.** გუშინ მიღებულ პეტერბურგის გაზეთ „რეჩ“-ში (№ 55-ში) დაბეჭდილია წერილი ნ. ოგნევისა საეკკლესიო საკითხების შესახებ.

✦ **სხდომა.** დღეს, 4 მარტს, საღამოსთვის დანიშნულია სხდომა წ.-კ. საზოგადოების გამგეობისა მიმდინარე საქმეების განსახილველად.

✦ **დასაფასებელი გადასახადი.** როგორც ვიცით, დასაფასებელი გადასახადი ქალაქის სასარგებლოდ სახაზინო სახლებსაც აწერია. გამონაკლისს დღემდე შეადგენდა რკინის გზის ტფილისის სადგურთან გამართული შენობები, სადაც სცხოვრობენ რკინის გზის მოხელენი. ქალაქის გამგეობაში ლაპარაკი ჩამოვარდა იმ სახლების შეფასებაზე და გადასახადის გაწერაზე. წლიწადში შემოუვა 10—15,000 მანეთამდე. გამგეობას კიდეც უნდა გაეგზავნა დამფასებელი კომისია და ნებართვისათვის შეეკითხა რკინის გზის უფროსს. უფროსმა გამგეობას უპასუხა, ნებას ვერ დავრთავ რკინის გზის სახლების დაფასებაზე. მე უკანონოდაც მიაჩნია აღნიშნულ სახლებზე დასაფასებელ გადასახადის გაწერაო. ქალაქის გამგეობამ ეს ამბავი გუბერნატორს აცნობა და სთხოვა დახმარება. გამგეობამ ამ საკითხის შესახებ მოხსენება შეიმუშავა და ამ დღეებში განსახილველად წარუდგენს ქალაქის საბჭოს.

✦ **თავმჯდომარე.** 2 მარტს ტფ. ქალაქის საბჭოს სარევიზიო კომისიამ თავის თავმჯდომარედ ხმოსნად ნამყოფის ს. მირზოევის ნაცვლად აირჩია ხმოსანი სტ. ქრელაშვილი.

✦ **შრომის ბირჟა.** თებერვალში შრომის ბირჟაში შრომის მაძიებელი ჩაწერილა 383 ქალი და კაცი.

✦ **მუღანის მინდვრები.** დეპეშათა სააგენტოს სიტყვით, მუღანის აღმოსავლეთ ნაწილში არხების გასაყვანად მიწათ-მოქმედების მთავარ სამმართველოს სათათბიროსთვის უთხოვნია 4,175,154 მანეთი.

✦ **სოლოლაკის გვირაბი.** წელიწადი გადის, რაც დიდის ამბით იდღესასწაულეს სოლოლაკის გორის ქვეშ გვირაბის გათხრა. ეხლა რაღაც მიზეზით დამთავრება შეჩერებულია.

✦ **ლექციები.** ლისოვსკიმ გუშინ საღამოთი დაასრულა ლექციები და ღამე ქუთაისში წავიდა სადაც აგრეთვე რამდენსამე ლექციას წაიკითხავს.

✦ **კიდევ ხორცის დუქნები.** ჟურნალისტთა საზოგადოების კრებაზე ზოგმა ორატორმა მოიგონა ისტორია ქალაქის გამგეობის ხორცის დუქნებისა, რომლებზედაც 100,000 მანეთი იზარალა ქალაქმა. 7 წელიწადი გადის და დღემდე კომისიას ვერ დაუსრულებია დუქნების ანგარიში. ნეტა რა ანგარიშია, რომ აქამდე ვერ დაუსრულებიათ.

✦ **კრება ქარ. საისტ. და საეთ. საზოგადოებისა.** დღეს, საღამოს 8 საათზე, ტფილისის თავად-აზნაურთა სადეპუტატო საკრებულოს დარბაზში დანიშნულია ჩვეულებრივი საერთო კრება საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების წევრებისა. კრებაზე გარეშეებსაც შეუძლიანთ დაესწრონ. წაკითხული იქნება ს. გორგაძის მიერ რეფერატი „ივერიის მეფე ვახტანგ I და მისი დრო“ შემდეგის პროგრამით:

1. ვახტანგ-მეფის წინამოადგილენი და ჩვენი ქვეყნის მდგომარეობა 368 წლიდან 450 წლამდე.
2. ვახტანგის ვინაობა და მისი მეფობის თარიღები (450—503 წ. და არა 446—499 წელი).
3. ამიერ და იმიერ-საქართველოს მდგომარეობა ვახტანგის მეფობის პირველ ნახევარში: ცეცხლის თაყვანისმცემლობა და ქრისტიანობა; ლაზიკის მეფე გუბაზ I; სარაგურების შემოსევა; ვასქენი და წმ. შუშანიკი.
4. ივერისა და სომხეთის აჯანყება სპარსელების წინააღმდეგ; სპარსელების გამარჯვება. სპარსეთის მეფე იმიერ საქართველოზედაც (ლაზიკაზე) მოიპოებს გავლენას.
5. კათალიკოზობის დაარსება; მისი სარწმუნოებრივი და პოლიტიკური მიზეზები; თარიღი; რა უფლებანი მოიპოვა საქართველოს ეკლესიამ მე-5 საუკუნის დამლევს? ვინ იყო პირველი კათალიკოზი: სამოელი, თუ პეტრე?
6. ვახტანგის უკანასკნელი საქმენი და გარდაცვალება.

✦ 2 მარტს დააპატიმრეს სენაკის მაზრის მცხოვრები ალექსანდრე გაწერელია რომელიც საგენერალ-გუბერნატოროდან გადასახლების შემდეგ ნება დაურთველად დაბრუნებულა. 7 თებერვალს ლორის მელიქოვის ქუჩაზე კედელი გაანგრიეს გარეგინ არზიევის მაღაზიაში და გაიტანეს 5000 მანეთის საქონელი. ამ საქმის გამო დააპატიმრეს აბგარ ოსიპიანცი, არშაკ სიმონიანცი, ბაგრატ ხარიტიანცი. პოლიციის მე-9 ნაწილში 14 უპასპორტო კაცი დააპატიმრეს.

მოწერილი ამბები

ფოთი. ამას წინად, თებერვალში, მოხდა წვრილი კრედიტის ამხანაგობის წლიური კრება. დილის 11 საათზე უკვე 89 წევრი გამოცხადდა და გარეშე ბევრი დაესწრო. თავმჯდომარედ აირჩიეს ქალაქის თავის მოადგილე ი. მეუნარგია, მდივნად ქალაქის გამგეობის მდივანი ს. ჰ. თსიძე. გამგეობის თავმჯდომარემ მოახსენა კრებას ანგარიში 1909 წლ. როგორც მოხსენე ბიდანა სჩანს, 1909 წლის პირველ იანვრიდან ამავე წლის 8 აპრილამდე ამხანაგობაში ირიცხებოდა 539 წევრი, ხოლო 8 აპრილიდან 1910 წლის 1 იანვრამდე ამხანაგობას ჰყოლია 283 წევრი. დაჰკლებია სიკვდილისა გამო 2, თავის სურვილით გასულა 32, გამგეობას გამოურიცხავს ფულის გადაზე შემოუტანლობისა გამო 1 და 257 დაჰკლებია სხვა და სხვა მიზეზებისა გამო *) მიუღიათ ახალი წევრები 36, ასე რომ წლის ბოლოს დარჩენილა 283 წევრი რომელთათვისაც გაუხსნიათ კრედიტი 29.765 მან.

ამხანაგობას აქვს 2000 მან. ძირითადი თანხა, 2000 მან. ქალაქის გამგეობისაგან და მოკლე ვადიანი სესხი ბათუმის სახელმწიფო ბანკიდან 5000 მან. ერთი წლის განმავლობაში გამგეობას გაუცია 446 სესხი 24.617 მანეთისა. სხვათა შორის გაუცია: ბადოსნობისათვის 25 სესხი—1040 მან. სასოფლო სამეურნეო იარაღის შესაძენად 12 სესხი—150 მან., საზეინკლო და სადურგლო ხელ ჭურჭლების შესაძენად 30 სესხი—1555 მან., მუშა საქონლის შესაძენად 49 სესხი—2960 მან., სახელოსნოების მასალის შესაძენად 94 სესხი—5520 მან., ხუტესა და შეშის სათესად 55 სესხი—3585 მან., სხვა-და-სხვა სავაჭრო საქონლის შესაძენად 90 სესხი—5932 მან., ბინების შესაკეთებლად 63 სესხი—2565 მან., საქონლის საკვების შესაძენად 10 სესხი—570 მან. და სხვა-და-სხვა საოჯახო მოთხოვნილებისათვის 18 სესხი—740 მან.

ზემო მოხსენებულ თანხას მოუგია წლის განმავლობაში 1336 მან. 50 კაპ. დახარჯულა სულ 954 მან. 51 კაპ. დარჩენილა წმინდა მოგება 381 მან. 99 კაპ.

თანახმად მე-80 მუხლისა წმინდა მოგება კრებამ გაანაწილა ამ რიგად: 20% (78 მან.) გადაირიცხა სათადარიგო თანხაში და 40% (153 მან. 71 კაპ.) ძირითადი თანხის გასაძლიერებლად. დანარჩენი 150 მან. 28 კაპ. კრებამ ჯილდოთ დაარიგა: 85 მან. გამგეობის ორ წევრს, 50 მ. საბჭოს წევრებს და 15 მან. 28 კაპ. უწყების დამტარებლებს.

შემდეგ გამგეობამ მოახსენა კრებას ამა 1910 წლ. ხარჯთ-აღრიცხვა. გამგეობამ ისარგებლა გამოცდილებით და მიიღო მხედველობაში, რომ ქალაქის გამგეობა 2000 მან. აძლევდა ამხანაგობას ნაწილ-ნაწილად, ხოლო ამ წლის განმავლობაში მიიღებს სრულად, ამასთან გამგეობამ შუამდგომლობა აღძრა სახელმწიფო ბანკთან მოკლე ვადიანის სესხის მომატებისა. გამგეობას იმედი აქვს, მიიღოს 1600 მან. ამის და მიხედვით გამგეობამ ამა წლის ხარჯად გადასდო შემდეგი თანხა: %% სესხისათვის და შემოტანილ ფულზე—600 მან., წიგნები, ბლანკები, ვექსილები, ფოსტის და სხვა ხარჯებისათვის—150 მან., მოანგარიშეს ჯამაგირი—240 მან., უწყების დამტარებელს—75 მან., ქონების გამოსასყიდლად—2 მან., ორი წევრის ჯილდოდ—150 მან. სულ 1217 მან. ამასთან გამგეობამ კრებას წარუდგინა შემდეგი აზრი შესახებ საბჭოს წევრების დაჯილდოებისა: თავმჯდომარეს მიეცეს თითოულ კრებაზე 1 მან. და წევრებს კი 50 კაპ., ე. ი. წლის განმავლობაში საბჭოს მიეცემა 50 მან. ამ ხარჯთ-აღრიცხვის თანახმად გამგეობას წლის ბოლოს დარჩება წმინდა მოგება 333 მან. კრებამ მოისმინა რა 1909 წლ. ანგარიში და 1910 წლ. ხარჯთ-აღრიცხვა ორივე კენჭის ერთ დაამტკიცა.

წესდების მე-88 მუხლის ძალით, გამგეობას თავს ანებებს ყოველ წლივ თითო წევრი. ამის გამო ორმა წევრმა წილი იყარეს და გამგეობიდან გასვლა მოუწია თავმჯდომარეს მ. კესიას. საზოგადო კრებამ ხელ-ახლა მისი კანდიდატურა წამოაყენა და კენჭის ერთ აირჩიეს. ამოუვიდა 84 თეთრი კენჭი და 5 შავი. ამასთან უნდა აერჩიათ საბჭოს ორი წევრი. აირჩიეს ისევ ძველები.

აი, ამ რიგად მიმდინარეობს წვრილი კრედიტის საქმე ფოთში და მოამავალში, იმედია, გამგეობა და საბჭო შეერთებულის ძალით უფრო მხნედ განაგრძობენ თავიანთ შრომას და მით დაუმტკიცებენ საზოგადოებას, რომ ჩვენში უოველივე საქმე მოითხოვს არა ნაცნობ-ნათლიმამობას და პირად ინტერესების დაცვას, არამედ საქმის რიგიანად გაძღოლას. და მხოლოდ მაშინ მოჰყვება ასეთ ხელმისაწვდენ დაწესებულებას ჩვენში კეთილი ნაყოფი.

ნოე ულენტი.

*) 1909 წლ. 4—8 აპრილს წვრილი კრედიტის ინსპექტორმა შეჰკრიბა ცნობები წევრების მდგომარეობის მესახებ და თანახმად იმის ოქმისა და წესდების მე-11 მუხლის ძალით, გამორიცხულ იქნა 257 წევრი.

რეთის ბაღდადად და არა ხალიფეების სატახტო ქალაქად. ასე ცუდია, როდესაც მკვლევარი ტექტის შესწავლაზე-კი არ ამყარებს თავის მოსაზრებებს, არამედ თავის სურვილებზე—და რა საკვირველია, რომ ნიადაგი გამოეცალოს ფეხ-ქვეშ და ოცნების სამეფოში იწყოს ფრენა.

სამწუხაროდ, ასეთსავე ოცნებას გაუტაცნია „ამირან-დარეჯანიანის“ გამომცემელი პატივცემული ზ. ჭიჭინაძე. ისიც ჯანაშვილისებურად ამტკიცებს „ამირან-დარეჯ.“ ქრისტიანობის კვალის არსებობას და მის ქართველობას. რამდენიმე მაგალითი: მე-40 გვ. იწყება ამბრი არაბის ამბავი. ამირან-დარეჯანისძემ და მისმა ყმამ სავარსამისძემ დაინახეს სამი კაცი, რომელნიც ბანზე ღვინოს სვამდნენ და ბაასობდნენ. ამირანს აქებდნენ. ხოლო ერთმა იმათგანმა ამბრი არაბი უფრო მაღლა დააყენა. ამირანმა გაგზავნა სავარსამისძე და ეს კაცი მოაყვანინა, რომ ამბრი არაბის ამბავი გაეგო. „შეშინდა იგი კაცი—ვკითხულობთ ქვეით—და თქვა, მთვრალი ვიყავ და მისთვის ვსთქვიო“. (გვ. 41.) სიტყვა „მთვრალს“ ზ. ჭიჭინაძე შენიშვნას უკეთებს: „ცხადათ მოწმობს ქრისტიანთ ზნე-ხასიათებს“-ო, თითქოს მარტო ქრისტიანები თვრებოდნენ! მე-42 გვ. ომარ დიდებულის **ვაჟის** სახელი „ამარ“ ბ-ნ ჭ—ძეს „თამარი“ ჰგონია. მე-52 გვ. მოთხრობილია ამბრი არაბის და ბუმბერაზის შებმა. ამბრი არაბმა ბუმბერაზი მოჰკლა. „შეიქმნა იმიერ (ე. ი. დამარცხებულების მხარეზე) ზრუნვა ურიცხვი“. ბ-ნ ჭიჭინაძეს-კი „იმიერ“ ჩვენი „იმერეთი“ ჰგონია!

ასეთი შენიშვნებით თაა სავსე თითქმის მთელი გამოცემა. ტექსტის ასეთი „კრიტიკა“ სიცილისა და თან მწუხარების მეტს ვერაფერს გამოიწვევს. განა სასაცილო და სავალალო არ არის, როდესაც მოგესურვება, საქართველოც საქართველო არ არის და როდესაც გნებავს, მაშინ არაბეთი და სხვა ქვეყნებიც შუა გული საქართველოა?!

კმარა! დარწმუნებულნი ვართ, მკითხველისათვის სავსებით გამოირკვა, თუ რა ხასიათისაა ბ-ნი ჯან——ის კრიტიკა! ჭეშმარიტ კრიტიკის-კი დიდი მოხარული ვართ და აუცილებელ საჭიროებადაც მიგვაჩნია მეცნიერების განსავითარებლად. ჩვენში უფრო გასავალი აქვს ჯანაშვილისებურ კრიტიკას და ნამეტნავად პრ. მარრის წინააღმდეგ *) ზოგიერთები ამ შემთხვევაში იმდენად დახელოვნდნენ, რომ წიგნის წაუკითხავადაც რეცენზიის დაწერას აბერიხებენ. ერთი მაგალითი. 1909 წელს გამოვიდა პრ. მარრის მიერ გამოკვლეული და გამოცემული ქართული ტექსტი: „წარტყუენვაჲ იერუსალჱმისაჲ“. ბ-ნმა ს. ცომაიამ „დროების“ მე-147 ნომერში (1909 წ.) ამ წიგნის შესახებ რეცენზია მოათავსა. სხვათა შორის, სწერს: „ტექსტუალურ კრიტიკის შემდეგ ბ-ნ მარრს მოჰყავს „წარტყუენის“ სრული ქართული ტექსტი იერუსალიმის დედნიდან... მხოლოდ კი, სამწუხაროდ, აქ მეცნიერ ავტორს დავიწყებია ყურადღება მიექცია საეკლესიო მუზეუმში დაცულ „იერუსალიმის წარტყუენის“ ვარიანტისათვის... რომელშიაც იერუსალიმის დედანთან შედარებით ადგილ-ადგილობით დიდი განსხვავებაა“. ბ-ნ ცომაიას რეცენზიის დაწერამდე წიგნი რომ ყურადღებით წაეკითხა, წინასიტყვაობის მე 11 გვ. გაიგებდა, რომ საეკლესიო მუზეუმის ვარიანტი პრ. მარრს საგანგებოდ ქ. პეტერბურგს დაუბარებია და აღნიშნული აქვს სხვა ვარიანტთაგან გასარჩევად ასო „Э“-თი. მე-62—77 გვ. სხვა და სხვა ვარიანტებთან ერთად „Э“-ვარიანტის ტექსტის კრიტიკასაც იხილავდა და თუ თვით ტექსტს წაიკითხავდა, იქ ყოველ გვერდზე რამდენჯერმე შეხვდებოდა საეკლესიო მუზეუმისა და იერუსალიმის ტექსტებს შორის „ადგილ-ადგილობით დიდ განსხვავებას“.

არც ქართულ ლიტერატურის ზოგიერთ მიმომხილველთ აწყენდა პრ. მარრის ნაწერების წაკითხვა, თუნდაც მხოლოდ იმიტომ, რომ „აბდულ-მესია“ არ მიეჩნიათ შავთელის სახელად და შავთელის მიერ დავით აღმაშენებლის (აბდულ-მესიის) შესხმა—თამარის ქება-დიდებათ. (იხ. „საქ. მოამბე“ № 12 „მოკლე მიმოხილვა ქართული მწერლობისა უძველეს დროიდან“. ივ. ვართაგავასი).

როდემდის უნდა ვიაროთ ამ გზით?

„ხელი შორს აქვთ კეთილთაგან
ბოლო საქმეს ვერა ხედვენ!“

ვაი, თუ ქართველებზე ასრულდეს!

ი. ყიფშიძე, ვუკ. ბერიძე.

*) ბ-ნ გაზავას წერილი იმდენად ღატაკია შინაარსით, რომ მასზე ლაპარაკიც კი მეტია. მისი წერილის „დებულებანი“ მხოლოდ-და ხილის იწვევენ. ბ-ნი ალაროღიძელი „საქართველოს მოამბეში“ თითქოს ბოდიშს ხდის ბ-ნ გაზავას; ჯანაშვილის წიგნმა შეცდომაში შეიყვანა, როგორც უბრალო მკითხველიო. თვითონ ბ-ნი გაზავა კი ხდუმს; თუმცა იმ უხერხულ მდგომარეობიდან თავის დასაღწევად, რომელშიაც ის ჩავარდა, ბ-ნმა ალაროღიძელმა საუკეთესო გზა უჩვენა. მაგრამ ამას ზომ მოქალაქობრივი გამბედაობა უნდა!

ავლაბრის ვითარება

სამწუხარო მოვლენანი.

დიდად სამწუხარო ამბებს ნახავს ადამიანი, თუ თვალს გადაავლებს ავლაბრის მიდამოებს და იქაურ მკვიდრთა ყოფა-ცხოვრებას. დღისით-მზისით დიოგენის ფარნით უნდა ეძებოთ ისეთი კაცები, რომელთაც თავიანთ კუთხისთვის გული შესტკივათ. რაც შეეხება ჩამორჩენის გზაზე მდგომთ, მათი რიცხვი უანგარიშოა. ყველა ფეხის გადადგმაზე წააწყდებით ცხოვრებისაგან გათიშულებს, ყოველგვარ ზრდილობას მოკლებულ ადამიანებს, რომელთაც არაფერი აგონდებათ ქვეყანაზე, გარყვნილებისა და ოინბაზობის მეტი.

ბევრჯელ გვითქვამს დაიმედებულებს: ახლა აღარა გვიშავს-რა ავლაბრელებს, მოზარდნი წამოჩიტდებიან და ისინი მაინც აღარ მიჰბაძავენ ძველებს ცუდ საქმეში, მათ გაკვალულ გზაზე აღარ გაივლიანო, მაგრამ ყოველთვის ეს იმედი იმედათ დარჩენილა: ახლები უარესნი თუ არა, თავიანთ წინამოადგილეებს მაინც არ გასცილებიან.

გული უბოროტდება, სული ეხუთება კაცს, როდესაც ჰხედავს ჯანღონით სავსე ყმაწვილ კაცსა და ქალს, გარყვნილების მორევში ჩაფლულს. ქალაქში არსად არ არის ისეთი გარყვნილება, როგორც ავლაბარში. იშვიათია ისეთი დღე, რომ ავლაბრის ქუჩაში არ წააწყდე ეტლში ხელი-ხელ გადახვეულ გალეშილ ქალ-ვაჟს, არღნით „მოსეირნეს“. ამ დროს ოჯახებიდან გამოსული ხალხი, თვით ბავშვებიც კი თავს იყრიან და „სეირს“ უყურებენ და განა ენა გამოსთქვამს იმას, რაც ავლაბრის ქუჩებში ხდება?

აიღეთ ახლა „ყომარბაზობა“. ყოველ მივარდნილ ქუჩის კუნჭულში, დაქცეულ სახლების გვერდით და ყოველ ამოფუღრულში ტალიკტალიკი ბიჭები სხედან და დილიდან დაღამებამდე „ყომრის“ თამაშში არიან. უფრო სამწუხაროა ეს მოვლენა იმიტომ, რომ ამგვარ წრეებში მრავალი ცოლ-შვილის პატრონიც ურევია, რომელთაც ღარიბ ოჯახში გულ-ხელ დაკრებილნი მიელიან. არაფრის პატივი, არაფრის მორიდება. წარსულ კვირა დღეს ავლაბრის წმ. მარინეს ეკკლესიაში მიცვალებული მიესვენებინათ წირვაპანაშვიდის გადასახდელად. იქამდის არიან ავლაბრელი ვაჟბატონები გარყვნილებაში ჩაფლულნი, რომ ამ დროსაც კი ეკკლესიის გვერდით „ყომრის“ თამაში გაემართათ.

სიბნელე, უვიცობა და გარყვნილებაა გამეფებული ავლაბარში, მაგრამ სინათლის შემტანი არავინ არის. სიღარიბეზე აღარას ვამბობთ, რადგან ამის მოსპობა არავის ხელთ არ არის, მაგრამ სწავლის გავრცელება, ცოტაოდენ სინათლის შუქის შეტანა ხომ შეიძლება ავლაბრის წყვდიადში? ვის უნდა მოეთხოვოს ეს, ვინ უნდა იყოს ღარიბი ხალხის მფარველი და გულ-შემატკივარი? რა თქმა უნდა, ჩვენი „დარბაისელი“ ქალაქის თვით-მმართველობა. პირდაპირ იმის მოვალეობას შეადგენს განაპირა უბნებში სახალხო სკოლების დაარსება და სხვა განმანათლებელ დაწესებულებათა მოწყობა. მაგრამ, ყველას მოეხსენება, რომ ჩვენი „ქალაქის მამები“ სოლოლაკზე უფრო ზრუნავენ, ვიდრე ღარიბ-ღატაკ ავლაბარზე.

დღეს რვა-ათი წლის ბავშვები ჰყრიან ბიჭებად ღვინის სარდაფებში და სამიკიტნოებში. მათთვის არ არის არც მოვლა, არც დარიგება, არც ხეირიანი ძილი და მოსვენება. მათი ერთად-ერთი სკოლაა გალოთებულ ხალხის ლანძღვა და გინება, უზნეობა და გარყვნილება. და რაღა გასაკვირველია, ასეთ პირობებში და ასეთ წრეში აღზრდილი ადამიანი ადამიანს აღარ ემსგავსებოდეს, მას ყოველგვარი სინდისის და ზნეობის გრძნობა დახშული და დაკარგული ჰქონდეს. და აკი კიდეც ამიტომ ხშირად გვესმის, რომ ამანა და ამან საშინელი დანაშაულობა ჩაიდინაო. ხშირად დაუჯერებელი ამბები გვესმის, რადგან თუ არ ნადირს, სხვა ვისმეს ეს არ შეუძლიან ასეთ საზიზღრობის ჩადენა.

დღეს ქალაქის თვით-მართველობას რამდენიმე სკოლა აქვს ავლაბარში (სამი თუ ოთხი ორმოცი ათას ღარიბ მცხოვრებზე!), რომელშიაც სწავლება უფასოა. საჭიროა ამ სკოლების გამრავლება და სხვა გვარადაც ზრუნვა ავლაბარზე. ავლაბარში ძალიან ხშირია ისეთი შემთხვევა, რომ მცირე წლოვანი ბავშვი ობოლია, მომვლელსა და მრჩენელს მოკლებული. სიღარიბის გამო მრავალ ბავშვს დასნეულებული მამა ჰყავს, რომელიც ვერა ზრუნავს ხეირიანად შვილის მოვლაზე. ბევრი ქვრივი დედა ზნე-დაცემულია, რომელიც თავის შვილს ვერასოდეს კეთილ გზაზე ვერ დააყენებს. მრავლად მოიპოვება ავლაბარში ყრუ, მუნჯი და ბრმა ბავშვი, რომლებსაც საზოგადო სკოლებში სიარული და ჯანსაღებთან სწავლება არ შეუძლიანთ. ყველა ამ გვარებს ქალაქის თვით-მმართველობამ უნდა გაუწიოს მამობა და მათი რჩენისა და აღზრდის საქმე მოაწესრიგოს.

გარდა მცირე-წლოვანებისა ქალაქის თვით-მმართველობამ სრულწლოვანებსაც უნდა მიჰხედოს, გაუწიოს მამობა და დაიხსნას ყოველგვარ გარყვნილებისაგან. ქალაქს ბევრი რამის გაკეთება შეუძლიან, თუ იგი ყურს არ მოიყრუებს განპირა უბნებისთვის: შეუძლიან გახსნას საკვირაო სკოლები, მოაწყოს სახალხო კითხვები, იაფ-ფასიანი წარმოდგენები, გახსნა წიგნთ-საცავ-სამკითხველოები, გამართოს გონიერი თავ-შესაფარები და სხვა. ყველა ეს თანდათან და ნელ-ნელი ხელს შეუწყობს ხალხის გამოფხიზლებას, მის გონების გაღვიძებას. როგორც ბავშვებისათვის სკოლებია საჭირო, ისე ავლაბრისთანა უბნის მოზრდილთათვის ამგვარ დაწესებულებების დაარსება და გამრავლება. მაშინ ავლაბრელნი თავისუფალ დროს „ყომარისთანა“ გასართობებში არ გაატარებენ და არ ჩაეფლობიან გარყვნილების მორევში.

დიაღ, ქალაქის თვით-მმართველობას ბევრი რამ შეუძლიან, ხოლო რაც ჩვენ აქ აღვნიშნეთ, სულ უბრალო საქმეა, ისეთი, რომელიც ყველა ნამდვილად განათლებულ ქალაქში უკვე განხორციელებულია. ჩვენი „ქალაქის მამებისაგან“ ხშირად გვესმის, რომ ისეთი ინტელიგენტი საბჭო, როგორც ტფილისშია, მთელ რუსეთში არ მოიპოვებაო. მერე, რაში გამოიხატა ეს ინტელიგენტობა? ავლაბარში, რომელიც ორმოცი ათას მცხოვრებს შეიცავს და რომელიც კარგა მოზრდილ ქალაქის ტოლაა, დღემდე არ მოიპოვება არც საშუალო სასწავლებელი, ხოლო დაბალი სკოლა სამი თუ ოთხია. ასეთსავე მდგომარეობაშია ნავთლუღი, ხარფუხი, დიდუბე, ნაძალადევი. აბა, კარგად ასწონ-დასწონეთ ყოველივე ეს და მაშინ თქვენ თვითონ მიჰხვდებით, რა ფასიცა აქვს ჩვენი „მამების“ ინტელიგენტობას...

ივანე მჭედელი.

„კახეთის“ მევენახეთა საზოგადოება

თებერვალში თელავში მოხდა „კახეთის“ მევენახეთა საზოგადოების კრება, რომელსაც 40-მდე წევრი დაესწრო. უმეტესობა ამ წევრებისა თელავის მაზრიდან იყო. სიღნაღის მაზრიდან არავის თავი არ შეუწუხებია და კრებას არ დასწრებია.

განსახილველი იყო ბევრი საჭირბოროტო საკითხი. ვინ არ იცის, რა მდგომარეობაშია დღეს საზოგადოების საქმეები, მაგრამ ამას ეხლა არ გამოუდგებით და არც საჭიროა, ავღნიშნავთ მხოლოდ, რომ უმთავრესი საკითხი იყო „ყოფნა არ ყოფნა“ საზოგადოებისა.

თავმჯდომარედ, არა ჩვეულებრივად, არჩეულ იქნა მღვდელი ი. შიუკაშვილი. თავშივე კრება შეეხო იმ საკითხს, თუ რამ გამოიწვია საზოგადოების სა-

ქმეების დაქვეითება. ყველა ორატორი ეხებოდა გვრედ წოდებულ „პერებორ-შჩიკებს", ანუ საზოგადოების იმ წევ-რებს, რომელთაც წინდაწინვე ფული აუღიათ და ღვინო კი საყმაო, ფულის რაოდენობასთან შესაფერი, არ ჩაუბა-რებიათ საზოგადოებისათვის. ზოგიერ-თმა ორატორმა მოითხოვა ამ მოვალე-თა სიის გამოქვეყნება, რაც შესრულე-ბულ იქმნა. სიის კითხვის დროს დარ-ბაზში წამდაუწუმ გაისმოდა ირონიუ-ლი „ო-ო, ესეც მოვალეა" და სხვა. ყველა სწუხდა, რომ საქმე ამ ზომამ-დე დაუქვეითებიათ ასეთ ჯურის მოვალეებს. ზოგნი ამ უბედურების თავსა და ბოლოდ გამგეობას აღიარებ-დნენ. გამგეობას აკრავდნენ ჯვარზე. თავის გულში არავინ იყურებოდა, არა-ვის უნდოდა ემხილებინა თავისი სინი-დისი, რომ ისიცაა დამნაშავე. მხო-ლოდ ვას. აგალიშვილმა გამოიჩინა გა-მბედაობა და ხმა მაღლა განაცხადა. ჯმთავრესი დამნაშავენი თვით წევრები არიან, ჩვენ გავყვლიფეთ საზოგადოე-ბა და ჩვენ და არა სხვა ვინმე უნდა დავსხდეთ დამნაშავის სკამზეო.

მოვალეების საკითხმა დიდი ლაპარა-კი გამოიწვია. ბოლოს გადასწყდა სა-სამართლოს მიმართონ და ვალი აუნა-ზღაურონ საზოგადოებას. გამგეობას საყვედური გამოუცხადა, რომ ამ საქ-მისათვის ჯეროვანი ყურადღება არ მი-უქცევია. კრება მეორე დღისათვის გა-დაიდო.

მეორე დღესაც იგივე წევრები შეი-კრიბნენ. განსახილველი იყო საქმის გამგებლობის რეორგანიზაციის გეგმა, რომელიც შეემუშავებია საზოგადოების გამგეობასა და ტფ. თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულო კომისიას. ყველამ იცის, რომ „კახეთის" საზოგადოებამ დახმარების ხელი გაუწოდა თავად-აზ-ნაურობას, რომელიც თანხმაა საჭირო თანხა მისცეს, მხოლოდ თხოულობს, რომ საქმეების გამგეობის სათავეში თავისი წარმომადგენელი ჰყავდეს. კრე-ბამ მუხლობრივ განიხილა და მოიწო-ნა რეორგანიზაციის გეგმა. კრებამ მიიღო აგრეთვე თავ. იორ. ჯ—ს წინადადება და მადლობა გამოუცხადა ტფ. გუბერნიის თავად-აზნაურობას, რომელმაც გაჭირვების დროს ხელი გაუწოდა საზოგადოებას და 50 ათასი მანეთი ასესხა სამეურნეო თანხიდან.

თანახმად ახალ გეგმისა, საზოგა-დოების სათავეში უნდა დადგეს სარე-ვიზიო კომისია, ხუთი წევრისაგან შემ-დგარი. ამათგან სამი თავად-აზნაურ-თაგან და ორი „საზოგადოებისაგან". გამგეობაში უნდა იყოს ერთი თავად-აზნაურობისა და ორი „საზოგადოების" წარმომადგენელი. ამ ნაირად საზოგა-დოების გამგებლობა ორ დაწესებუ-ლებას აქვს თანაბრად განაწილებული— თავად-აზნაურობასა და „საზოგადოე-ბას". თავად-აზნაურობამ წინ და წინვე არჩეული პირები წარუდგინა კრებას და ულტიმატუმი დაუდო, აუცილებლად ისინი აერჩია. თავად-აზნაურობამ თა-ვის მხრით გამგედ დაასახელა თავ. ლევან ვაჩნაძე, ხოლო სარევიზიო კო-მისიის წევრებად—თავ. კ. ჭავჭავაძე, თავ. კ. ფავლენიშვილი და გ. რცხი-ლაძე. ესენი არჩეულ იქმნენ. ერთი წე-ვრი ვაჩნაძის არჩევის წინააღმდეგი იყო: იმას კახეთში დიდი ნათესაობა ჰყავს და კვლავ „ნათლიმამობა" გამეფდე-ბაო. მაგრამ სიტყვა უკანვე წაადებინეს ორატორს და ვაჩნაძეს ნდობა გამოუ-ცხადეს.

შემდეგ კრება შეეხო განყოფილე-ბებს. ზოგი განყოფილება ზარალს იძ-ლევა. ლაპარაკი ჩამოვარდა ასეთ გან-ყოფილებათა დახურვის შესახებ, მაგ-რამ გადაწყვეტით არა გადაწყვეტილა-რა. უმრავლესობამ სურვილი გამოს-თქვა, გაფართოვდეს ბაზარი. ეხლა თუ ზარალია, საქმე გამობრუნდებაო და სხვა.

ინსტრუქციის ძალით, გამგეობის სამი წევრიდან ერთი უნდა გასულიყო კენჭის ყრით. თავ. ს. რ. ვახვახიშვი-ლმა განაცხადა, გამანთავისუფლეთ თავ-მჯდომარეობის მოვალეობიდანაო. თუმ-ცა დაბეჯითებით თხოულობდა,—არ შეეძლოთ დაერჩეთ, მაგრამ საზოგა-დოების თხოვნით კვლავ დარჩა გამგე-ობის თავმჯდომარედ. ამ რიგად, „გა-ნახლებულ" გამგეობის სათავეში იქნე-ბიან: თავ. ლ. ვაჩნაძე (გამგებელი), თავ. ს. რ. ვახვახიშვილი (გამგეობის თავმჯდომარე), თავ. დ. გ. ჯორჯაძე. სარევიზიო კომისიაში: თავად-აზნაუ-რობისაგან—თავ. ჭ. ჭავჭავაძე, გ. ფა-ვლენიშვილი და გ. რცხილაძე; „საზო-გადოებისაგან"—ა. ჯაბადარი და მაყა-შვილი.

„საზოგადოების" ანგარიშებში, სხვა-თა შორის, შემდეგი საყურადღებო ცი-ფრებია მოყვანილი: 1894 წლიდან 1908/9 წლამდე „საზოგადოებას" გაუ-საღებია 768.028 ვედრო ღვინო, ანუ 17067 საპალნე (საპალნე 45 ვედრაა). კერძოდ სირაჯები საპალნეს 32 ჩაფით ყიდულობენ ანუ 48 ვედროთი, ასე რომ საზოგადოებას დაუზოგავს თავის წევ-რებისათვის 34,134 ჩაფი ღვინო. ფულად რომ ვაქციოთ (ჩაფი 2 მან.), დაზოგვილ ღვინის ფასი შეადგენს— 68,268 მ. სირაჯები ყოველ 10 ჩაფ-ზე ერთ ჩაფს „ჭაშნიკს" წაიღებენ ხოლმე. ღვინო რომ იმათ ეყიდნათ, ეს ჭაშნიკი უსასყიდლოდ წავიდოდა. ესეც 1706 ჩაფს შეადგენს ანუ ფუ-ლად 3412 მანეთს. ამ რიგად სულ დაზოგვილი გამოდის 71,680 მან. თითო წევრზე წლიწადში ორთა-შუა რიცხვით გამოვა 617 მან. 93 კაპ. აი ერთი უჩინარი სიკეთე „საზოგადო-ებისა", სხვას ყველას რომ თავი დავა-ნებოთ...

რა თქმა უნდა, სასურველია საზო-გადოება ფეხზე წამოდგეს და წარმა-ტების გზას დაადგეს. ამას მნიშვნე-ლობა აქვს როგორც კახეთისთვის, ისე მომხმარებელთათვის. სხვა არა იყოს რა, მაზანდის დაწესებაში დიდი მნი-შვნელობა აქვს „კახეთის" არსებობას. ამას გარდა, „კახეთის" საზოგადოების საქმეები რომ კარგად წავიდეს, ადვი-ლად შეუძლიან კახურ ღვინის ბაზრის გაფართოვება. **ექ. კახელი.**

სპარსეთი

ქალების სასწავლებელი თეირანში.

ინდოეთიდან მოსულ ფარსის იმამ-ოლ-ხოკემის ქალიშვილებმა ამას წინად თეირანში ქალების სასწავლე-ბელი გახსნეს ევროპიულ სასწავლე-ბლების მსგავსად. ეს ახალი სკოლა კარგადაა მოწყობილი ყველა მხრივ, საზოგადო საგნებთანა და სპარსულ ენასთან ერთად იქ ასწავლიან უც-ხო ენებსაც. თუმცა პირველ ხანე-ბში თეირანის საზოგადოებამ ალ-მაცერად შეხედა ამ სკოლას და ბევრნაირი ჭორი გაავრცელეს სკო-ლის დამაარსებლებსა და მოწაფე-ქალებზე, მაგრამ მაინც სასწავლე-ბელში უკვე 150 მოწაფე-ქალი ით-ვლება. სკოლის დამაარსებელნი მე-ტად მხნე ქალები არიან და საფუ-ძვლიანი ევროპიული სწავლა აქეთ მიღებული.

ოსმალეთი

ახალგაზრდა ოსმალთა მეცადინეობა.

ახალგაზრდა ოსმალები ბეჯითად და გულწრფელად ცდილობენ თავიანთ მრა-ვალტანჯულ სამშობლოს ეკონომიურ მდგომარეობის გაუმჯობესობას. ამას თვით მათი დაუძინებელი მტრებიც-კი აღიარებენ.

მათმა მეცადინეობამ უკვე ნაყოფიც გამოიღო და თუ ოსმალეთს გარეშე მტრები მოასვენებენ, შეიძლება იგი მალე რიგზე აღორძინდეს ეკონომიუ-რად. ამ აღორძინების ნიშნები ეხლავე ჩანს თვალით: სახელმწიფო შემოსა-ვალს მოემატა, მთავრობამ და სტამ-ბოლის ქალაქის თვითმმართველობამ სასარგებლო პირობით აიღეს სესხები და სხვა.

ოსმალეთის პარლამენტმა ჯერ კი-დევ წარსულ წელს მიიღო კანონპრო-ექტი, რომლის ძალით დადგენილია ერთიანი სახელმწიფო საფინანსო წე-სი, ხოლო მინისტრებს აკრძალული აქვთ დამტკიცებულ კრედიტზე მეტი დახარჯონ და თავიანთ კრედიტი სხვა და სხვა შემოსავლით გაადიდონ. მთა-ვრობამ წელს კიდევ შეიმუშავა კანონ-პროექტი, რომლის თანახმად საერთო კონტროლი უნდა დაუწესდეს სახელმწი-ფოს მთელს შემოსავალს. ოსმალეთის ბანკი ამას იქით გადიქცევა სახელმწი-ფო ბანკად მთელის ოსმალეთისთვის.

ახალგაზრდა ოსმალები არა ნაკლებ ყურადღებას აქცევენ სოფლის მეურნე-ობასაც, რომლითაც სულდგმულობს მთელი ოსმალეთი. მთავრობა უპირვე-ლესად იმასა ცდილობს, რომ ძველი სამიწადმოქმედო იარაღების ნაცვლად ახლები შემოადებინოს ხალხსა. ამ აზ-რით გაიხსნა სამიწადმოქმედო იარა-ღების საწყობები ვილაეთებში: კონი-ისა, ბრუსისა, არზრუმისა, სივასისა და დიარბექირის ვილაეთებში. ამას გარდა, ყველა ვილაეთში აშენებენ ხორბლის ბეღლებს ვაჭრობისა და ადგილობრივ მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად. სასოფლო ბანკების შემწეობით მრავალ ადგილას შემოიღეს ხელოვნურად გა-პატივება მიწებისა. დასასრულ, დეპუ-ტატებმა წარუდგინეს კანონ-პროექტი კოოპერატიულ კრედიტის მოწყობისა და საერობო თვითმმართველობის და-წესების შესახებ.

ოსმალეთის მიწად-მოქმედებას ძლი-ერ წინ წასწევს მესოპოტამიის ხელო-ვნურ მორწყვის მოწყობა. ამ მორწყვის წყალობით, მესოპოტამია გაცილებით მეტს პურსა და ბამბას მოიყვანს და ეს მეტი მოსავალი 50 მილიონი მა-ნეთი მაინც ეღირება. კონიას ვილაეთში უკვე გაიყვანეს 90 მილის სიგრძე არხი. ამ არხის წყალობით ხალხი შე-იძლებს 170 ოთხკუთხს მილის ნაყო-ფიერ მიწის შემუშავებას.

დასასრულ, რომ ტყეების გაშენება შეუწყოს ხელი, მთავრობამ დაავალა ყველა ახალგაზრდა ოსმალებს, რომ წე-ლიწადში ერთი ხე დარგოს. ხეებს და-რგავენ ყოველ წელს პარლამენტის გახ-სნის დღესა. („ბ.")

ბალკანეთის საქმეები

გერმანულ პრესის აზრი რუსეთის პოლიტიკაზე.

გერმანულმა პრესამ ნამდვილი ომი გამოუცხადა რუსეთის დიპლო-მატიას. ეს პრესა მკაცრად ჰკიცხავს ბალკანეთის მეფეების პეტერბურგში სალოცავად სიარულს. ბოლგარია-სა და სერბიის მეფეების წასვლა რუსეთში მიაჩნია დემონსტრაციად ავსტრიისა და გერმანიის წინააღმდეგ. თუმცა მო-ლაპარაკება ავსტრიასა და რუსეთს შორის ჯერ არ შეწყვეტილა, მაგ-რამ მისი მნიშვნელობა მაინც მთლად გააქარწყლა მეფეების ვიზიტმა რუ-სეთში.

რასაკვირველია, ყველა ამის ბრალს პრესა სდებს რუსეთის გარეშე საქ-მეთა მინისტრს იზვოლსკის, რო-მელმაც ავსტრიასთან მოლაპარაკე-ბის დაწყების უმალვე ისეთი პოზი-ცია დაიჭირა, რომ შეუძლებელი გახადა შეთანხმება ავსტრიასთან.

„ფოსიშე ცაიტუნგ"-ი გესლიანად დასცინის რუსულ ოფიციალურ გაზ. „როსია"-ს წერილებს: ტყუილად იწუხებს „როსია" თავს და ტყუ-ილად სწერს წერილებს რუსეთის პოლიტიკაზე. რუსეთის დიპლომა-ტია იმდენად უძლურია, რომ რა-ნაირ პოლიტიკასაც უნდა დაადგეს, სულ ერთია ვერავის ვერ მოუტანს ზარალსაო. რუსეთისა და ინგლისის დიპლომატია ძლიერ ცდილობენ ავსტრია გაანთავისუფლონ გერმანიის გავლენისგან და ამნაირად გერმანია განაცალკევონ და მარტოდ-მარტო დატოვონ. მაგრამ „არავის არ ძა-ლუძს ამ მოკავშირე სახელმწიფოთა განცალკევება."

გერმანიის იმპერატორის სასახ-ლესთან დაახლოვებულ წრეებსაც არ მოსწონთ იზვოლსკის ქცევა. ამ წრეებში ირწმუნებიან, რომ იზვოლ-სკი სერბებსა და ბოლგარებს სხვა და სხვა ცრუ იმედებით და დაპირე-ბით აღელვებსო.

უცხოეთი

მონაკო კონსტიტუციას თხოულობს.

თურმე, ერთი ბეწვა სამთავრო მონაკოც, განთქმული თავის სათა-მაშო სახლით მონტე-კარლოში, კონსტიტუციას მოითხოვს. მონაკო-ელებს მოუთხოვიათ თავიანთ მთა-ვარ ალბერტისთვის, დაუყოვნებლივ კონსტიტუცია უნდა დააწესოთ, ვე-ლარ უძლებთ შენს თვითმპყრობე-ლობასაო.

„ჩვენ არავითარი უფლება არა გვაქვს,—ჩივიან მონაკოელები. ჩვენ ერთის კაცის თვითნებობაზე ვართ დამოკიდებულნი. მთავარი არავის არ ეკითხება და თავის ნებაზე აყენებს მინისტრებს, რომელთაგან მომეტებული ნაწილი უცხოელები არიან. ჩვენ არა გვაქვს არც ერთი ხალხის მიერ არჩეული დაწესებუ-ლება. ჩვენისავე ქვეყნის საქმეებზე ხმას არ გვაღებინებენ. ნამეტან დიდ ხანს გასტანა ჩვენში ასეთმა წესებმა. ეხლა გვინდა ჩვენ თავს თითონ მოუაროთ, გვინდა ჩვენ თითონ ავირჩიოთ ადმინისტრაცია.

მონაკოს სამთავროში, რომელიც სამხრეთ საფრანგეთში, ხმელთა შუა ზღვის ნაპირას მდებარეობს, 17,000 მცხოვრებელია. მკვიდრ მცხოვრე-ბთა რიცხვი 1200 უდრის, და-ნარჩენნი არიან უცხოელები ფრან-გები და იტალიელები. კონსტიტუ-ციას მოითხოვენ მარტო მონაკოს მკვიდრნი, რომელნიც დარწმუნდნენ, რომ თვითმპყრობელ მთავარს ამ ერთ მუჭა ხალხის მოვლაც არ შეუ-ძლიან. ხალხის კეთილდღეობას აუ-ცილებლად სჭირია კონსტიტუციო-ნური წესწყობილებაო. ეს უკვე კარგა ხანია შეიგნეს ოსმალეთისა, სპარსეთისა და ჩინეთის ხალხმა. მონაკოს სამთავროს გარშემო სულ კონსტიტუციონური სახელმწიფოე-ბი ახვევია, ამიტომ დროა მონაკოს მცხოვრებლებმაც დაიძახონ: „ძირს თვითმპყრობელობა!?

ესეთი მოძრაობა უკვე რვა წლის წინად დაიწყო მონაკოში, ხოლო ამ დღეებში მონაკოს მცხოვრებნი ნახევარი მაინც წყნარად და მშვი-დობიანად მიუახლოვდა თავიანთ მთავარ ალბერტის სასახლეს, კონ-სტიტუციონური კომიტეტი აირჩია და აუდიენცია მოსთხოვა მთავარს თავის სურვილის გამოსაცხადებლად.

მთავარმა ალბერტმა ჯერ თა-ვიდან აცილება მოინდომა დეპუ-ტაციის მიღებისა და უპასუხა, რომ ამ წამს არა მცალიან, ოკეა-ნო-გრაფიულ მუზეუმის გასახსნელად ვემზადები და დეპუტაციის მიღება მხოლოდ 20 დღის შემდეგ შემი-ძლიანო.

კონსტიტუციონურ კომიტეტის წევრებმა შეატყობინეს მთავარს, რომ თუ დეპუტაციას მუზეუმის გახსნაზე ადრე არ მიიღებს, სამთავროს მცხო-ვრებნი ხელს შეუშლიან მუზეუმის გახსნას, რომელზე დასასწრებადაც უნდა მოვიდნენ ყველა უცხო სახე-ლმწიფოს წარმომადგენელნიო.

მთავარი ალბერტი—დიდი მეცნი-ერია. მან საყოველთაო პატივის-ცემა დაიმსახურა თავის შესანიშნავ გამოკვლევებით ზღვის ძირისა და სამეცნიერო თხზულებებით. ის ძვირ-ფასი ოკეანო-გრაფიული მუზეუმიც, რომელიც 2 აპრილს უნდა გაიხ-სნას, თითონ მთავრის შექმნილია. მან მრავალ წლის შრომა შეალია ამ დიდებულ საქმეს.

მეცნიერების საქმე საუკუნო, ურ-ყეველი საქმეა, ხოლო თვითმპყრო-ბელობა წარმავალი უფლებაა. მო-ნაკოს მთავარმა ჩვეულებრივი გო-ნივრობა გამოიჩინა და ისევ მეცნიე-რება დააყენა წინა: კომიტეტის წე-ვრები დაუყოვნებლივ მიიღო, მშვი-დობიანად ეთათბირა და დასთანხმდა კომისიის დანიშვნას: სამი კაცი თი-თონ მთავრის მიერ იქნება არჩეუ-ლი, ხოლო სამი მონაკოს მცხოვ-რებთა მიერ. ამ კომისიამ უნდა გაა-რჩიოს ხალხის მოთხოვნა. მოძრაო-ბის მეთაურნი მაინც ამბობენ, თუ მთავარი ამ დღეებშივე ოფიციალუ-რად არ მოახდენს განკარგულებას კომისიის მოწვევის შესახებ, მაშინ უთუოდ შეუშლით ხელს მუზეუმის გახსნას და ამით მთავარს მეტად უხერხულ მდგომარეობაში ჩავაყე-ნებთო.

წერილი რედ. მიმართ

ბ-ნო რედაქტორო! ნება მიბოძეთ, თქვე-ნი გაზეთის საშუალებით მადლობა გამო-უცხადო იმ პირთ, რომელთაც შეაგროვეს ფული ტფილისის საქონლის სადგურის კანტორის მოსამსახურეთა შორის და უდ-როოდ გარდაცვალებულ ამხანაგის ეფიფა-ნე მალხაზაძის ხსოვნის ღირსშესანიშნავად, ნა-ცვლად გვირგვინისა, გამოუწერეს ერთი წლით მის სოფ. ეწერის სკოლას (სამე-გრელოში) საყმაწვილო ჟურნალი „ნაკა-დული". სია შემომწირველთა: ს. არუცე-ვი, ვალ. ლიფანავა, ი. ჩხიკვაძე, დ. დვა-ლი, ბეგთაბეგოვი, მ. რატიანიძე, ვლ. მი-ქაძე, ალ. ტატიშვილი, გრ. ცაგარეიშვი-ლი, ალ. ფხაკაძე და ბ. ბურჭულაძე. **ბ.**

განცხადებანი

საჭიროა

● **უწინდელური წიგნები** ●

ყველა ენაზე, და ძველი

◀ **ს უ რ ა თ ე ბ ი.** ▶

ადრესი: კერძო სააქციონერო ზალა, სა-სახლის ქუჩა. (1—166—1)

ძმ. ავსარქისოვების ბაღი

ჰყიდის სხვა და სხვა ხეხილის ნამყენებს. არის საზღვარ-გარეთის, რუსეთის და ად-გილობრივ საუკეთესო ჯიშის ხეხილები.

ადრესი: Ст. Скра, (З. К. Ж. Д.) Авсаркисову. მსურველებს კატალოგები უფასოდ ეგზავნება. (15—1024—12)

200 მანეთს საჩუქრად ვაძლევთ 200

იმას, ვინც დაამტკიცებს, რომ ქვემოდ და-სახელებული ნივთები არ შეეფერება ჩვენ მიერ დადებულ ფასებს

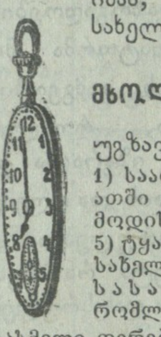

მხოლოდ 3 მ. 95 კ. ნაცვლად 12 მან.

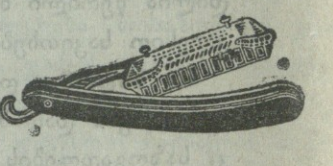

უგზავნით 12 უსაჭიროეს, ფასიან ნივთებს:

1) საათი შავი ფოლადისა, ანკერის ქვებზე, მომართვა უგასაღებოდ 36 სა-ათში ერთხელ; პირობასა ვდებთ, რომ 6 წელიწადს არ დაეგება; 2) კოხტა მოდის მეწკვი; 3) ასეთივე ბრელოკი; 4) ზამშის ბუდე საათის შესანახად; 5) ტყავის პორტმანი 7 განყოფილებით; 6) კაუჩუკის მტემპელი შემკვეთელის სახელით, მამის სახელით და გვარით; 7) მუშა წამალი მტემპელისთვის; 8) ს ა ს ა რ გ ე ბ ლ ო ნ ი ვ თ ი: ამერიკული უმიმარი სამართებელი „მულკუტა" რომლითაც ყველას ადვილად შეუძლიანთ წვერის პარსვა; 9) ნიკელის წა-სასმელი ფერებისა; 10) ნიკელის ფინჯანი; 11) ამერიკული სტერეოსკოპი, რომელ-შიაც კაცი ყოველგვარ სურათს დაინახავს; 12) 25 ღრმაგი ფოტოგრაფიული სურა-თი. ყველა ეს ნივთები მსურველს 3 მ. 95 კ. გაეგზავნება. თუ უხმოდ დახურული სა-ათიც იქნება—1 მანეთით უფრო ძვირია.

ადრესი: Складъ часовъ Т—во Универсаль", Варшава, Холодная, 22.

(Метцль и К. N 11939) (3—6.—3

„პოლეროიალის" ნომრები

აგდავიდა ახალ მოიჯარადრების ხელში. ნომრები ქირავდება როგორც დღიურად, ისე თვიურად. შეიძლება გაქირავება უავეჯოთაც. (162 3—2)

მიიღება ხელის მოწერა 1910 წ. ყოველ კვირეულ სურათებიან რუსულ გაზეთ

„სტამბულსკია ნოვოსტი"-ზე

(Стамбульскія новости)

გაზეთი გამოდის სტამბოლში. „სტამბულსკია ნოვოსტი" ერთად-ერთი გაზე-თია, რომელიც ოსმალეთში რუსულ ენაზე იბეჭდება.

ხელის მოწერის ფასი:

	ოსმალეთში	რუსეთში და საზღვარგარედ
1 წლით . .	80 პსტ.	8 მან.
6 თვით . .	40 პსტ.	4 მან.
3 თვით . .	25 პსტ.	2 მ. 50 კაპ.

ადრესი: Pèra, rue agna Hamam № 35 (Турція) Constantinople.

(5—3) მთავარი რედაქტორი **ჯელალედ-კარკმაზი.**

სანერგე ამერიკულ ვაზისა

„კლდ-უგურული" ქუთაისში.

● უდიდესი ასორტიმენტი რუსეთში ●

1200 ამერიკული, ევროპიული და აზიური სასმელ და საჭმელ ყურძნის ჯიში და გიბრიდები.

მსურველთ უფასოდ ეგზავნებათ განმარტებანი და პრეის-კურანტები.

აქვე იღებენ ბაღების სანერგეთ შეშობის შესასრულებლად. (0—5.—29)

სოლოლაკში

ახოვ[illegible]ს ბანკის ქვეშ, „პროგრესის" ამხ.-ის გვერდზე,

❀ ივ. გრ. კაჭკაჭევის ❀

ახალ სამანუფაქტურო მაღაზიაში

მოვიდა ახალი ტრანსპორტი საქონლისა. რადგან ფირმას არა სურს დარჩეს ძველი საქონელი და რად-გან უნდა, რომ მუშტარს მიაწოდოს ახალი სეზონისათვის სულ ახალი საქონელი, საზოგადოების დასანახად

იაფობა

მხოლოდ ექვსი დღით

1, 2, 3, 4, 5, და 6 მარტს

აბრეშუმის, შალის, ბამბის, ტილოს და ბამბაზიის ქსოვილი და ფერადი სარჩულები, ხელსახოცები, იუბკები, წინსაფრები, ხელსახოცები, შარფები და მრავალი სხვა საქონელი მართლა იაფ-ფასად.

შეუფერება არ შეიძლება.

იაფობა

(5—გვ.—3)